

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 7

XIV aastakäik

1938

Tellimise hind postiga:

aastas . . . 150 senti
6 kuu peale . 75 "
1 " " 15 "
Välismaale aastas 200 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toim.: Tallinn, Toompuiestee
17-a, k. 13. Telefon 448-35.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.
Üksiknumber 15 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk. . . . . kr. 50.—
1/2 " . . . . . " 25.—
1/4—12.50 ja 1/8 lhk. „ 7.25
Teksti ees — 50% kallim.

Haigekassade päevaküsimusi

K. Lukk

28. mail 1938. a. peetud raadioloeng.

Enne haigekassade päevaküsimuste juure asumist olgu mõni selgitav sõna haiguskindlustuse ja haigekassade kohta üldse.

Haiguskindlustuse ülesandeks on kindlustada teatavatele kodanike ringidele haiguse korral arstiabi ja äraelamise võimaldamiseks maksa neile haiguseraha.

Haiguskindlustus ja haigekassad praegusel kujul said alguse Saksamaal 1883. a., kus pandi maksuma sundhaiguskindlustus selle tagamõttega, et halvata laialdaselt maad võtnud sotsialistlikku liikumist. Haiguskindlustus pidi sisendama töölistkonnale mulje, et riik hoolitseb ka töölistkonna heaolu eest.

Praegusel ajal on haiguskindlustus pandud maksuma kõikides kultuurriikides — ühes laiemas, teises kitsamas ulatuses.

Eestis kehtiv haiguskindlustusseadus on maksuma pandud 1912. aastal ja parandatud Vene ajutise valitsuse poolt 1917. aastal.

Meil maksev haiguskindlustusseadus on õige kitsapiiriline, kuna ta hõlmab alla 10% Vabariigi kodanikest, kokku

arvatud kassaliikmed ja nende abiõiguslikud perekonnaliikmed.

Maksva seaduse järgi kuuluvad haiguskindlustuse alla vabrikud, tehased, käsitöökojad, mäetööstused, mäetööstuslikud käitised, raudtee- ja laevasõidu käitised sisevetel (jõgedel, kanalitel, sise-maa vetel ja järvedel), tänavaraudtee ja ehitusettevõtted, kus alatiselt on töö vähimalt viis töolist.

Kaubanduslikud ja põllumajanduslikud käitised, samuti riigi raudteed haiguskindlustuse alla ei kuulu.

Kindlustusameteile, mis enesest kujutavad sotsiaalkindlustuse ja töökaitses alal administratiivkohut, on jäetud õigus haiguskindlustuse alla arvata käitisi ka alla viie palgalisega. Seda õigust on kindlustusametid kasutanud täiel määral, mille tulemusena kuuluvad haiguskindlustuse alla eranditult tööstuslikud, käsitööstuslikud ja ehituskäitised.

Haiguskindlustust teostavad haigekassad.

Eestis on kaht tüüpi haigekassasid: 1) vabriku ja 2) ühised haigekassad. Vabriku haigekassad asuvad suuremate käitiste juures ja nendes on kindlusta-

tud ainult ühe vabriku töölised. Ühised haigekassad on asutatud terve rea väiksemate käitiste tarvis. Nii ulatub kahe suurema ühise haigekassa, nimelt Tallinna ja Tartu ühise haigekassa, alla kuuluvate käitiste arv kummaski üle poolteise tuhande, neist enamik pisi-käitisi.

Haigekassasid on arvult 25, neist 14 ühis- ja 11 vabriku haigekassat.

Haigekassa valitsemise organeiks on kassaliikmete poolt ja kassaliikmete hulgast valitud volikogu ja volikogu poolt ja volinike hulgast valitud juhatust. Järelevalvet haigekassade üle teostab haigekassa revisjonikomisjon ja kindlustusamet tööinspektsiooni kaudu.

Haigekassa ülesandeks on oma liikmeile ja nende perekonnaliikmeile arstiabi andmine haiguse korral ja toetusraha maksmine.

Kassaliikmete abistamine on haigekassale sunduslik, perekonnaliikmete abistamine aga vabatahtlik kohustus. Viimast kohustust korraldab iga haigekassa oma majanduslike võimaluste pii-rides.

Haigekassade esialgne ülesanne oli oma liikmeile rahalise toetuse andmine haiguse korral ja matuseraha maks-mine.

Kassaliikmeile ravi võimaldamine oli käitise valdaja kohustuseks.

Haiguskindlustusseadus andis aga haigekassadele õiguse ka kassaliikmete ravimise võtta oma korraldusse. Seda õigust kasutas esimesena Tartu ühine haigekassa, kes võttis kassaliikmete ravi oma korraldusse 1. jaanuarist 1918. a. alates. Teised ühised haigekassad võtsid kassaliikmete ravi oma korraldusse hiljem. Käesoleval ajal on kõik ühised haigekassad kassaliikmete ravi võtnud oma korraldusse.

Samale teele on asunud ka vabriku haigekassad. Nii võttis hiljuti Tallin-nas asuv Balti Puuvillavabriku haige-kassa kassaliikmete ravi oma korraldusse.

Kassaliikmeile arstiabi andmise haigekassa korraldusse võtmine oli häda-vajaline, kuna ühiste haigekassade alla kuuluvate pisikäitiste töölised varemalt tegelikult jäid arstiabist ilma, sest pisi-käitiste valdajad ei olnud majandusli-

kult võimelised oma palgalisile andma vajalist ravi, mis oli seotud suurte kuludega, eriti siis, kui oli vajaline klii-niline ravi.

Nüüd vaatleme, missugused on haige-kassa tuluallikad.

Haigekassale on tuluallikaks haigus-kindlustusmaks. Haiguskindlustusmak-su lubab maksev seadus võtta 1—2% suuruses kassaliikme tööpalgast. Kui kassaliikmete arv on alla 400, siis võib maksu võtta kuni 3% palgast.

Suurem osa haigekassadest võtab haiguskindlustusmaksu 2% suuruses palgast. Maks arvatakse palgamaksmi-sel palgast maha. Tööandja maksab nõndanimetatud juuremaksu samas suu-ruses.

Kassaliikme liikmemaks ja tööandja juuremaks moodustavad haigekassa tegevuskapitali. Tegevuskapitali tulu-dest tuleb esmajoones kanda 5—10% tagavarakapitali, katta kassaliikmete haiguse- ja matuserahad, valitsemise kulud ning perekonnaliikmete abista-mise kulud. Kassaosaliste perekonna-liikmete abistamise peale võib haige-kassa kulutada ühe kolmandiku tege-vuskapitali tuludest.

Kui haigekassa on kassaliikmete arstiabi andmise võtnud oma korraldusse, siis on tal õigus saada käitise valdajalt nende kulude katteks nõndanimetatud arstiabimaksu 2% suuruses kassaliik-me palgast. Enamik haigekassadest on määranud kassaliikmete liikmemak-su 2% peale palgast. Järelikult võe-takse liikmemaksu 2% ja juuremaksu 2%, mis kujutab endast tegevuskapita-li, ning 2% arstiabimaksu, kokku 6% palgast. Haiguskindlustusmaksu on käitise valdaja kohustatud haigekassa-le tasuma seitsme päeva jooksul palga-maksu tähtpäevast arvates. Haigus-kindlustusmaksu tähtajaks tasumata jätmise korral nõutakse võlgnev maks sisse ühes viivitusrahadega tööinspek-tori korraldusel sundkorras.

On küllalt juhtumeid, kus haigekas-sadel tunduvaid summasid jääb saamata käitise valdajate maksujouetuks jäämi-se tõttu.

Missugused on haigekassa abistamise kohused?

Haigekassa kohustuseks on haiguse tõttu töövoimetule kassaliikmele maksa

haiguseraha $\frac{1}{2}$ — $\frac{2}{3}$ keskmise tööpalga suuruses. Haiguseraha maksmise kohustus algab neljandast haigusepäevast alates. Haiguseraha tuleb maksa kuni tervekssaamiseni, kuid mitte kauem kui 26 nädala jooksul, korduvatel haiguse juhtudel mitte kauem kui 30 nädala jooksul aastas. Haiguseraha tuleb maksa nende päevade eest, millede eest on töötasu jäänud saamata.

Haigekassadele on jätud õigus haiguseraha maksa esimesest haigusepäevast alates ja ka pühapäevade eest. Seda võimalust on kasutanud kõik haigekassad sel kaalutlusel, et hoida kassaliikme elustandardit ka haiguse ajal samal tasemel kui töö käies, seda enam, et haiguse ajal vajab inimene paremat toitu ja tihti ka põetajat.

Ravilasse paigutatud kassaliikmete haiguseraha võib määrata vähemaks kodusel ravil viibijate haiguserahast. Seda võimalust on vähe kasutatud.

Mõtete lahkuminekuid tuleb ette haigekassa ja abiõigusliku vahel haiguseraha suuruse küsimuses eriti siis, kui kassaliikme palka on lühike aeg enne haigestumist tõstetud või kui tööandja osa tööpalgast haigekassale on jätnud üles andmata, mida kahjuks tihti juhtub.

Haiguseraha arvutatakse selle palga järgi, mis kassaliige on teeninud enne haigestumist teatava, haigekassa põhikirjas või mõnel juhul haigekassa volinike peakoosoleku poolt, kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul. See ajavahemik on vähimalt neli nädalat ja võib tõusta kuni nelja kuuni või isegi pikema aja peale. Tartu üldhaigekassa näiteks on selle ajavahemiku määranud nelja kuu peale sel kaalutlusel, et mida pikem ajavahemik, seda õigem tuleb keskmine päevane teenistustasu, kuna nii pika aja jooksul ei avalda tunduvat mõju keskmisele töötasu suurusele üksikud kõrge või minimaalse palgaga lühemad ajavahemikud.

Haiguseraha arvutamisel võetakse arvesse eelnimetatud kindlaksmääratud ajavahemikul teenitud palk, jagades seda sama ajavahemiku kalendri-tööpäevadele, hoolimata sellest, kas kassaliige on kõigil tööpäevadel töötanud või mitte. Kui kassaliige ei ole kõigil tööpäevadel töötanud, siis on ta keskmine teenistustasu väiksem ja väheneb ka ta

haiguseraha norm, kui ta aga on teinud ületunnitööd, siis tõuseb.

Haiguseraha suuruse küsimus on üks neist haigekassa päevaküsimustest, milles tuleb rohkesti mõtete lahkuminekuid haigekassa ja kassaliikme vahel. Haigekassa arvutab haiguseraha maksvate normide kohaselt, kuid kassaliikmel on tihti arvamine, et ta peaks nagu rohkem saama. Nende küsimuste klaarimine on haigekassas igapäevane nähtus.

Kassaosaliste perekonnaliikmete abistamine ei ole haigekassale sunduslik. Perekonnaliikmeina arvesse võetavad isikud, perekonnaliikmete abistamise ulatuse ja muud tingimused määrab kindlaks haigekassa volinike peakoosolek.

Haiguskindlustusseaduse järgi võib perekonnaliikmeiks lugeda kõiki isikuid, kes elavad kassaliikme ülalpidamisel. On olnud juhtumeid, kus mõni naiivne inimene on lugenud ka kassi ja koera, isegi hobust, perekonnaliikmeks ja on tulnud nendele haigekassast abi saama.

Harilikult loetakse perekonnaliikmeiks kassaliikme abikaasa ja lapsed, viimased kuni teatava eluaastani, kas 16. või 18. aastani. Tartu ja Tallinna ühistes haigekassades on abiõiguslike laste vanuse ülemmäär 18 a., pealessele kassaliikme vanemad teatavast kindlaksmääratud eluaastast, kas 55. või 60. a., peale. On olnud ka juhtumeid, kus kassaliikme vennad ja õed, vanavanemad ja ämmad on arvatud perekonnaliikmeiks, kui nad elavad kassaliikme ülalpidamisel.

Perekonnaliikmeile antav arstiabi on piiratud, vastavalt haigekassa kandevoimele.

Seepärast määratakse kindlaks teatav summa või teatav arv visiite iga perekonnaliikme kohta aastas või lastakse abitarvitajal endal maksa teatav protsent arstiabi ja rohtude kuludest või antakse ainult arstiabi ja rohud, kliinilise ravi võimaluseta. Sel alal valitseb haigekassades kõige suurem mitmekesisus. Mõned haigekassad on määranud perekonnaliikmeile ühe või kahe kuu pikkuse ooteaja, mille jooksul abi ei anta. Tartu üldhaigekassas on see ooteaeg 2 kuud.

Perekonnaliikmete abistamine on ala, kus haigekassa ja abiõigusliku vahel esineb kõige rohkem mõtete lahkumine, just selle tõttu, et perekonnaliikmeile abi andmine on piiratud, mille tõttu mõnigi ei saa nii palju kui ta seda sooviks. Siis on arusaadavalt pahameel suur ja haigekassa aadressil langeb nii mõnigi kibe märkus. Rahulolematust pole aga õigustatud, sest perekonnaliikmete abistamine ei ole haigekassa otsene kohustus ja haigekassa ei saa anda rohkem kui ta majanduslik kandejõud võimaldab.

Kassaliikmete ravi oma korraldusse võtnud haigekassadel tuleb anda kassaliikmeile täieline arstiabi, mille ulatus on seaduses järgmiselt kindlaks määratud: 1) esimene abi äkiliste haiguste ja õnnetusjuhtumite puhul; 2) ambulatoorne ravi; 3) sünnitusabi; 4) haigemajas ravitsemine ühes haige täielise ülalpidamisega. Sellele on kassaliikmeid ravivad haigekassad lisanud ravi kassaliikme juures kodus, millist kohustust haiguskindlustusseadus ette ei näe. Ühes arstiabiga antakse ka maksuta rohte, sidematerjale ja teisi tarvilisi arstimisvahendeid.

Kassaliikmete ravi oma korraldusse võtnud haigekassadel on majanduslikke raskusi kassaliikmeile abi andmisega, kuna selleks otstarbeks laekuvad summad ei kata kulusid. Tuleb võtta lisa tegevuskapitali summadest, see on nendest summadest, mis on määratud kassaliikmeile abirahade maksmiseks ja perekonnaliikmete abistamiseks. See tõttu kahtlemata vähenevad viimase abiandmise võimalused, mis on surutud kitsastesse raamidesse.

Haigekassadele oma ülesannete täitmisel on suureks raskuseks asjaolu, et haiguskindlustusseadus haarab liig kitsast kodanike ringi, mille tõttu risk on võrdlemisi suur. Pealeselle on haigekassa priile ravile pääsmine väga kerge, kuna kassaliige omandab kõik kassaliikme õigused haiguskindlustusseaduse alla kuulvasse käitisse tööle astumise päevast alates. Seda võimalust osatakse ära kasutada. Ei ole haruldased need nähtused, kus on ilmselt selge, et just selleks on lühikeseks ajaks tööle mindud, et pääseda haigekassa poolt

antavale priile ravile. Ka see asjaolu, et meil puudub vanaduse ja invaliidsuse kindlustus, suurendab haigekassa kohustusi. Isikud, kes oma tervislikult seisukorralt on invaliidid ja peaksid õigupoolest kuuluma vanaduse ja invaliidsuse kindlustuse alla, on sunnitud töötama ja satuvad kassaliikmete hulka ning haigekassadel tuleb ravida ka invaliide. Haigekassade alla kuuluvad ka hädaabitöölised, kuhu vastavate eeskirjade järgi võib tööle võtta isikuid, kes kuni 60% töövõimest on kaotanud.

Neil kaalutlusil on haigekassade päevaküsimuste hulgas seisnud nõue, et haiguskindlustuse ulatust laiendataks ja et pandaks maksma vanaduse ja invaliidsuse kindlustus, millega väheneksid ka haigekassa kohustused.

Seni kui neid õigustatud nõudmisi pole täidetud, tuleb haigekassadel alati otsida teid kulude vähendamiseks, et kõiki oma seaduslikke kohustusi täita.

Igal kodanikul, kes omal arvel tarvitab arstiabi, on arstiabi tarvituse saaduse regulaatoriks ta isiklik rahakott. Haigekassa liiget tihti ei huvita, kui palju ta ravi ja arstimid maksavad. Selleks regulaatoriks on haigekassal kitsendavad määrused.

Kuidas korraldab haigekassa arstiabi?

Kassaliikmeile ja nende perekonnaliikmeile arstiabi andmine sünnib kas lepinguarstide, kindlapalgaliste arstide või haigekassa oma ambulatooriumi kaudu.

Kõige otstarbekohasemaks arstiabi andmise viisiks peetakse arstiabi andmist vaba arsti valiku põhimõtte alusel, kuid see arstiabi andmise viis on ühtlasi haigekassale kõige kulukam.

Vaba arsti valik jaguneb kahte ossa, ja nimelt: 1) täieline vaba arsti valik, mille puhul haige võib pöörduda iga arsti poole ja kulud tasutakse esitatud arvete järgi; 2) piiratud vaba arsti valik, mille juures on abiõiguslikul vaba arsti valik haigekassa lepinguarstide juures. Kolmas abiandmise viis sünnib ambulatooriumide kaudu.

Arstiabi otstarbekohane korraldamine on vana, kuid selle juures alati uus küsimus. Haigekassad püüavad

seda korraldada nii, et kassaliige saaks täielise arstiabi, ja seda haigekassa kandejõule vastava arstitasu eest.

Võiks märkida, et Tartu üldhaigekassa ja mõned teisedki haigekassad on suutnud püsida vaba arsti valiku võimaluse juures. Narva ja Pärnu haigekassad annavad arstiabi kindlapalgalistele arstidele kaudu, Tallinna ühine haigekassa annab arstiabi oma ambulatooriumides, mille võrk on väga laialdaselt välja arendatud. Rakvere haige-

les asjas ju olla, kuid seda ei saa üldistada. Selle väär eelarvamise vastu tuleb haigekassadel alatasa võidelda. Seegi eelarvamine jääb arvatavasti igavesti haigekassa päevaküsimuseks.

Kuidas suhtub arstikond haigekassadele?

Suurem osa arstikonnast suhtub haigekassadele heatahtlikult. Kuid vahel tuleb kuuldavale ka vaenulisi häälid: haigekassad suruvad arstitasu alla ja piiravad vabalt praktiseerivate arstide

24. rahvusvaheline töökonverents.

Ülesvõttel on näha esimeses pinkide reas, esimeses pinkide grupis — Austraalia ja Argentiina esindajad, 2. reas — Brasiilia, Briti ja Bulgaaria, 3. reas — Daani, Kuuba, Columbia (tühi) ja Hiina, 4. reas — Eesti (Mauritz, Sonin, Kõdar, Johanson), Soome, Prantsuse, Greeka, 5. reas — Irak, India, Ungari, Jaapani (üksik, valitsuse esindaja), 6. reas — Luksemburg, Mehhiko, Norra, 7. reas — Hollandi, Panama, Uus-Meremaa, 8. reas — Rootsi, Schweitsi, Tšehhoslovakkia esindajad. Küljepinkidel — tehnilised nõuandjad.

kassa katsetab majaanisti süsteemi ja seda päris heade tagajärgedega.

Haigekassa abiõiguslikel on tihti eelarvamine, nagu oleks haigekassa arvel antav arstiabi pealiskaudne. See eelarvamine võib mõnel üksikul juhul olla põhjendatud, kuid enamasti on see alusetu. Haigekassa lepinguarstideks on vabalt praktiseerivad arstid, kes kohtlevad kõiki oma patsiente üht viisi, hoolimata sellest, kes tasub arsti honorari. Üksikud erandid võivad sel-

tasuvõimalusi. On õige, et haigekassad ei saa maksa sellast arstihonorari kui mõni jõukas erahaige, kuid arstkon-naga kokkulepitud tasu maksab haigekassa iga visiidi eest. Seepärast ei tohiks olla nurisemiseks põhjust. On selge, et mõnigi haigekassa arvel arstiabi saaja oma arvel ei oleks arsti poole pöördunud, kuna meie võrdlemisi madalate palgaolude juures puudub tööli-selleks raha. Haigekassad on arstiabi tarvitamise tihenemisele kaasa ai-

danud ja sellega arstide tööpõldu laiendanud.

Haigekassadele on vajalised oma raviasutused ja apteegid, millede kaudu tuleb haigekassadel abiõiguslike abistamine odavam. Haigekassade raviasutusi ja eriti haigekassade apteeke ei nähta hea meelega, kuna need vähendavad eraapteekide tööd ja teenistusvõimalusi. Kuid oma raviasutused ja eriti apteegid on haigekassadele vajalised ning haigekassade huve ei või tuua ohvriks eraettevõtete huvidele. Haigekassade päevaküsimusena seisab päevakorral selle eest võitlemine, et haigekassadele ei tehtaks takistusi oma raviasutuste ja apteekide arendamisel.

Haigekassadel ei tule mitte ainult haigeid ravida, vaid tuleb töötada ka haiguste ärahoiu ehk profülaktika alal. Haigekassad on ka selles sihis teinud mis võimalik, asutades oma puhkekodusid. Nii on Tartu üldhaigekassa suvekolooniad töötanud 1922. a. alates. Samuti on mitmel teisel haigekassal oma suvekoloonia. Laiemaulatusele tegevuseks sel alal ei jatku haigekassadel majanduslikke võimalusi.

Haigekassa tulusid vähendab asjaolu, et osa tööasutuste valdajaist täiel määral ei täida oma kohustusi haigekassa vastu.

Haigekassale esitatavatele palgamaksu teatelehtedele märgitakse tihti vähemad palgasummad kui töepoolset töölisel on palgana maksetud ja jäetakse osa töölisi haigekassale üldse üles andmata, kuna varjatud palgasummadelt jääb haiguskindlustusmaks tasumata. Kuid sellase äravarjatud töölise haigestumisel kirjutatakse ta siiski haigekassasse sisse ja haigekassal tuleb kanda ravikulud, hoolimata sellest,

et sama isiku palgalt haiguskindlustusmaksu täiel määral pole tasutud.

Neil asjaoludel jääb haigekassadel osa tuludest saamata. Sellase teguviisi eest on Kriminaalseadustiku § 354 karistuseks ette nähtud vangistus mitte üle kuue kuu. Seda paragraafi on tulnud kohtuil viimasel ajal sageli tarvitada, sest kahjuks on haigekassale valeteadete andmise juhtumeid sellasel määral, et see meie tööandjaskonna heale nimele mõjub kahjustavalt. Tihti on kassaliikmed haigekassale valeteadete andmises teadlikud, kuid nad ei julge seda avaldada, kartes koha kaotamist. Vallandamise järele aga harilikult avaldatakse haigekassale säärased väärnähtused, millele järgneb juurdlus ja karistus. Käitiste valdajail tuleks oma kohustusi haigekassade vastu täita seaduse nõuete kohaselt. Haigekassale seaduse järgi kuuluvate tühistumade pärast ei maksaks küll kellegi oma head nime rikkuda.

Viimasel ajal on palju räägitud uuest haiguskindlustusseaduse eelnõust. Ka see on püsinud pikema aja kestes haigekassa päevaküsimuste hulgas. Selle seaduse kohta on haigekassade tegevlaste peamiseks nõudeks, et jäetaks puutumata kassaliikmete omavalitsus haigekassades. Ka vaieldakse asjade valitseja ametikoha loomise vastu. Vabrikute haigekassades ollakse huvitatud peamiselt sellest, et vabriku haigekassad jääksid püsima. Muidu on uus haiguskindlustusseaduse eelnõu sel kujul, nagu ta omal ajal haigekassadele on teatavaks tehtud, vastuvõetav, kuna ta laiendab kindlustatute ringi ja korraldab mõnedki puudused ja mõtete lahkumineku, mis on avalikuks tulnud praegu maksvas haiguskindlustusseaduses.

Tööaja lühendamisest rahvusvahelises ulatuses

Rahvusvahelise tööbüroo direktori **H. Butler'i** aruandest

Rahvusvahelise tööbüroo direktor esitab igal aastal töökonverentsile aruande, kus käsitatakse kokkuvõetult maailma tähtsamaid majandus- ja sotsiaalpoliitilisi küsimusi. Aruandes väärib erilist tähelepanu see osa, mis käsitleb tööaja

lühendamise küsimust ja mille avaldame lühendatud kujul.

Kõigepealt märgib direktor Harold Butler, et tööaja lühendamise küsimus on kriisiaegsest tööjaotuse abinõust muutunud sotsiaalse edu uueks

programmipunktiks. Tööaja lühendamise küsimusele ei vaadatud enam kui abinõule tööpuuduse vastu võitlemiseks. Tehnika edu tööstuslikus protsessis on viimasel ajal kohutavalt kasvanud. Rationaliseerimine ja mehhaniseerimine teeb kõikjal suuri edusamme. Selle tulemuseks on aga asjaolu, et kehalise pingutuse asemele astub vaimne pingutus.

Töötava isiku organism vajab pikemat vaba aega puhkamiseks enam kui kunagi varem. Majanduslik tõus ja relvastuste kiire täiendamine, igasuguste „aastakute“ hoogtööline teostamine on

40-tunnilise töönädala reformi. Sõja tõttu olid aga Hispaania ja Jaapan sunnitud pikendama tööaega vastavates tehastes isegi kuni 12 tunnini päevas. Hispaanias tõsteti tööaeg 40 tunnilt 48 tunnile nädalas.

Jaapani sõjatööstuses tõusis tööaeg koguni 12—13 tunnini, tekstiiltööstuses jäi tööaeg siiski 8½ tunnile.

Relvastustööstuses teistes riikides taotlevad sedasama, kuigi neil on ilmselt selge, et pikk tööaeg pole tööjõu ratsionaalne kasutamine ja tööjõudlus langeb pikema tööpäeva lõpul. Siin on pikema tööaja kasutamise peamiseks

Töölise esindajad 24. rahvusvahelisel töökonverentsil Genfis oma töökoosolekul. Paremat kätt esimese laua ääres soomlased, rootslased, daanlased, tšehhid, poolakad, siitpoolt neljas — Eesti tööliste esindaja L. Johanson, juhataja laua taga keskel esimees Hallsworth, tema paremal käel peasekretär Schevenels.

töölise töötempot tublisti suurendanud. Göring ütles ühes oma kõnes: „Kutsun üles Saksa töölisi vabrikutes väsimatult töötama. Ma tean, et ma neilt palju nõuan — ületunde ületundide peale. Aga need suurendavad riigi ja rahva kaitsevõimet ja see on juba üksi sise-mine rahuldus.“

Äsja tsiteeritud Göringi laused on tüüpilised praegusele ajale, kus tehased ei suuda küllalt kiiresti täita relvastusvõidujooksus tellimisi. Majandusliku elavnemise tõttu näeme ka tööaja piknemist reas riikides. Prantsusmaa, U-Meremaa ja Hispaania julgesid siiski möödunud aastal teostada

tõukejõuks tellimiste tähtajaline täitmine. Maailmasõjaaegsed relvastustööstuse kogemused näitasid ka, et pikemaks ajaks pole kasulik tööaega pikendada. Tööaja pikendamisel leiti, et tulemused ei vasta lootustele ja hiljem oldi sunnitud tööaega uuesti lühendada, ja tööproduktioon jäi peaaegu endiseks.

Saksamaa oma neliastaku teostamiseks oli sunnitud samuti tööaega pikendada. Masinatööstuses maksis möödunud aastal 8,28-tunniline tööpäev, raua- ja terasetööstuses 7,84-t. Saksaalgi on tööminister tunnistanud, et tööaja ajutine pikendamine ei tähenda

veel seni maksvate tööaja piiramise määruste kõrvaldamist, vaid ajutist erandite tegemist relvastusprogrammi täitmiseks. Eeskirjad tööaja kohta jäävad maksma, erandeid tehakse ehitus- ja sellega seoses olevate tööstuste kohta, keemia-, puu- ja elutarvetetööstuste kohta. Peale relvastustööstuste on tööaega pikendatud ka väliskaubanduse kava teostamiseks.

Itaalias oli 1937. a. 40-tunniline töönädal maksmas, kuid 48-tunniline töönädal oli siiski lubatud ja kaks ületundi päevas. Mõnel alal kujunes töönädal 174-tunniliseks. Üle 40 tunni tehtud töötunde ei loetud seal ületundideks, kui tundide arv nädalas ei ületa 48 tundi.

Inglismaal lühendati 387.700 töölisel nädalas tööaega $2\frac{1}{2}$ tunni võrra. Graafikatööstuses langes tööaeg 48 tunnilt 45 tunnile, jalanõudetööstuses 48-lt 46-le, veskite päevatöölistel 47-lt 44-le ja vahetustöölistel 44-lt 42-le. Mäetööstuses lühenes tööaeg 56 tunnilt 48-le, kui tehnilised võimalused seda võimaldavad. See maksis vahetpidamata töötavate ettevõtete kohta. Üldiselt on siiski maksmas 48-tunniline töönädal, kuigi 1935. a. $\frac{1}{10}$ töölistest töötas kauem. Inglise kutseühingulises liikumises otsustatakse tähtsamad küsimused tööliste ja tööandjate vaheliste läbirääkimiste teel. Töötaja lühendamiseks pole siiski suudetud korraldada laiemaulatuslikke läbirääkimisi poolte vahel. Inglise kutseühingulises liikumises eneses valitsevad kahesugused vaated töötaja lühendamise viiside kohta. Ühed on arvamusel, et riigivõim ei peaks end segama kuidagi tööliste ja tööandjate vahelistesse asjadesse, kuna teised jälle soovivad arvavad, et töötaja küsimusi, eriti puhkeajaga, tuleks korraldada seaduseandlikult.

Prantsuse relvastustööstuses ei esine sellane kõrgrõhk kui relvastuses mahajäänud maades. Seal töötati relvastuste täiendamiseks võrdlemisi pidevalt. Möödunud aasta lõpul teostati mäendus, vabrikutes, transportettevõtetes, kauplustes, pankades, büroodes, hotellides j. t. 40-tunniline töönädal. Töötaja lühendamise eeldused Prantsusmaal põlnud majanduslikult sugugi soodsad. Tööstustoodangu indeks, mis

1929. a. oli 100, langes 1936. a. 79,3-le ja 1937. a. kahekordsest frangi devalveerimisest hoolimata tõusis indeks ainult 82,8-le. Elukalliduse tõusu tõttu on palgad siiski 50—60% tõusnud. Avalikud võlad kasvasid ja riigi eelarve suudeti koostada ainult puudujäägiga. Sellele vaatama teostati seal töötaja lühendamise reform. Väliskaubanduse bilansis kahanes väljavedu ja sissevedu tõusis, milline nähtus esines möödunud aastal väga mitmetes teisteski riikides. Samal ajal põgenes kapital maalt välismaale. Eeltoodud majanduslike raskuste tõttu on hakatud töötaja lühendamise väenlaste poolt otsima pea-patuoinast ainult 40-tunnilises töönädalas. Tegelikult aga ei saa seda tunnistada, kui tahetakse olla objektiivne ja hinnata mitmesuguseid tegureid, mis põhjustasid Prantsusmaa majanduslikud raskused. „Nägematu eksport“ aitas siiski teataval määral passiivset bilanssi tasakaalustada. Pearaskusteks osutus ka tööandjate üldine vaenulik suhtumine töötaja lühendamise reformisse. Ettevõtetes ei täiendatud tarvilikul määral masinaid, sest töötaja lühendamine toob endaga kaasa mõningaid tehnilisi hädavaajalisi uuendusi. Poleks Prantsusmaal esinenud eelnimetatud majandusliku iseloomuga raskusi, mis olid tingitud hoopis muudest põhjustest, siis vahest oleks võinud otsida patuoinast 40-tunnilises töönädalas. Kuna seda ei esinenud, siis ei tuleks ka süüdistada 40-tunnilist töönädalat.

P-Ameerika Ühendriikides ja ka Britis esines palkade tõus. Jällegi otsiti siin süüdlast 40-tunnilises töönädalas. Selgi juhul oleks võinud otsida patuoinast töötaja lühendamises, kui mitte elukallidus samal ajal poleks oluliselt tõusnud. P-A. Ühendriikide ja U-Meremaa kogemused töötaja lühendamisel näitavad siiski, et töötaja lühendamise reformi on võimalik teostada rahuliku ja järelekaalutud tegetsemise juures, ilma et see põhjustaks majanduslikke segadusi. Prantsusmaa üheks raskuste tekkimise põhjuseks oli ka asjaolu, et töötaja lühendamist asuti teostama võrdlemisi paindumatult, kusjuures osalt olid süüdi nii tööandjad kui ka tööliste kutseühingud mõningate paindumatute seisukohtade-

ga. P.-A m. Ühendriikides selle vastu teostati tööaja lühendamine võrdlemisi paindlikult vastavalt olukordadele ja hooaegadele. Väljaveo lange-mise põhjused ei peitu tööaja lühenda-mises, vaid siin avaldavad mõju just krediidi korraldamise puudused ja samuti organisatsiooni ebaotstarbeko-hasus.

Kui teised tööstusmaad ei teosta 40-tunnilist töönädalat, siis kahtlemata valmistab see nendele maadele, kus töö-aja lühendamine on teostatud, teatavaid raskusi maailmaturul konkurentsi mõt-tes ja takistab tööaja lühendamise edas-pidist arengut.

Tööaja lühendamises ei juhtunud eri-list uut möödunud aastal P.-A m. Ühendriikides. Kuigi kõrgema kohtu otsuse põhjal ei saadud maksmä panna erilist sellekohast seadust, siiski on tööaja lühendamine teostatud kol-lektiivlepingute kaudu, mis hõl-mab esialgu umbes $\frac{1}{3}$ Ühendriikide tööstustöolistest. Peale kollektiivlepingu-tes ettenähtud tööaja lühendamise on siiski tegelikult võetud tarvitusele lühem tööaeg ka teistes tööstusharudes, kus tööaja kohta pole maksmas kollektiivlepinguid. Reas suurtööstustes on seetõttu maksmas praegu 40-tunniline töönädal, väga paljudes tööstustes aga 35—37 $\frac{1}{3}$ -tunniline töönädal. Mõnedes tööstusharudes aga makstab veel praegu 48-tunniline töönädal, väikekau-banduses, liiklemises, hotellides j. t. Poolteisekordse tasu eest on lubatud teha ka kollektiivlepingutes ületunde.

U.-M eremaal on 40-tunniline töö-nädal teostatud võrdlemisi otstarbekalt. Vastav vahekohus on lubanud 44-tunni-lise töönädala põllumajanduslikes töös-tusharudes, kus teisiti ei tulda toime. See makstab ka külmutustööstuses, põl-lumajanduslike saaduste ümbertöötami-sel ja mõningates hooajatöodes. Kau-banduses makstab 44-tunniline töönädal, kuid hotellides ja kindlustusbüroodes on lühem tööaeg.

Austraalias pandi vahekohtu poolt kehtima teatavates tööstustes 40- ja 44-tunniline töönädal. Belgia kae-vandustööstuses hakkas maksmä 45-tunniline töönädal, briketitööstuses 45,20-tunniline töönädal, Antverpeni, Brüsseli, Genti ja Ostende sadamais

JOHN WINANT,
rahuvahelise tööbüroo uus direktor.

pandi maksmä 40-tunniline töönädal, Brügge sadamas 42-tunniline töönädal, teemandilihvimise-tööstuses 40-t. nädal ja flaami tekstiilvabrikutes öövahetus-tes samuti 40-tunniline töönädal. Luk-semburgis on asunud aste-astmeliselt 40-tunnilise töönädala teostamisele. Mehhikos pandi 40-t. nädal maksmä öli-tööstuses ja riiklikus telegraafis. Hol-landis tunnistati teise koja poolt 40-tun-niline töönädal kui vahend tööpuuduse vastu võitlemisel.

Poolas pandi maksmä raskematel kaevandustööl 43-tunniline töönädal, ja kus töötatakse üle 28-kraadilises kuu-muses Celsiuse järele, makstab 36-tunni-line töönädal.

Skandinavia maades puuduvad küll 40-tunn. töönädala seadused, kuid nende riikide vahelistel ühistel kutsu-ühingulistel ja sotsialistlike parteidevahelistel konverentsidel tunnistati põhimõtteliselt 40-tunniline töönädal tarvilikuks ja soovitatakse selle teosta-mist järk-järgult.

Šveitsis kaalub liidu parlamendi-komisjon praegu tööaja lühendamise küsimust, kuid tööandjad on sellele ka-tegooriliselt vastu, kartes tööaja lühen-damisest väljaveole tekkivat raskusi.

Väljavaated tööaja lühendamiseks oleksid olnud paremad, kui suurriikide tööstused poleks rakendatud palavikulisele relvastumisele. Praegune relvastumine nõuab aga kõikide riikide äärmiselt suuri ja raskeid majanduslike pingutusi. Sellast hiigelvaranduste kulutamist relvastusele ei suudeta pidada kaua. Relvastuskavade teostamisel tuleb kahtlemata seisak ja samal ajal tuleb võtta arvesse viimasel ajal toimunud kiiret tehnilist arenemist. Tulemuseks on jällegi valmistamise piiramine, mis tõstab uuesti esile tööaja lühendamise akuutsemal kujul.

Senised tööaja lühendamise kogemused näitavad, et tööaja lühendamine ei või teostuda paindumatult ja korruga kõikides tööstusharudes, vaid järk-järgult ja kohaldades tööaja lühendamise norme vastavalt tööstusharude erinõuetele ja hooegadele. Prantsusmaal tuli näiteks anda 75 eridekreeti enne kui suudeti teostada tööaja lühendamine sellases ulatuses, nagu see praegu on maksmas.

Tööaja lühendamine on teostunud järk-järgult vastavalt olukorrale. Nii on maksmas korraldused 40-ne, 42-, 36- ja 48-tunnilise töönädala kohta. Kok-

ku võttes võib öelda, et paindumatult on võimata seda suurt reformi teostada. Kuna selle reformi teostamine on raske juba ühe suurriigi piirides, kus tegelikud olud on väga mitmesugused, siis seda raskem on leida alust rahvusvaheliseks tööaja lühendamiseks ja koostada sellekohast konventsiooni, kui pole kõikides riikides tekkinud loomulikud eeldused tööaja lühendamiseks sellasel määral, nagu see oli näiteks Washingtoni konventsiooni vastuvõtmisel 48-tunnilise töönädala kohta 1919. a.

Kõigile raskustele vaatamata ei saa aga seda suurt algatust pooleli jätta, vaid siin tuleb tegutseda ettevaatlikult ja plaanikindlalt, kõiki asjaolusid arvesse võttes.

Muuhulgas olgu märgitud, et viimane töökonverents ka oma tegelikus töös üldise tööaja lühendamise küsimuses käesoleval aastal võttis vastu küsimuste kava, mis saadetakse rahvusvahelise tööbüroo poolt laiali kõikidele riikidele. Saadud vastuse kohaselt koostatakse ka konventsioon üldiseks tööaja lühendamiseks, kuna senised katsed üksikute tööstusharude kohta käivate konventsioonidega pole annud loodetud tulemusi.

Uni rooli taga

Grünwaldi, Sorkini, Heldi j. i. järgi A. K.

Vilunud masinajuhile on juhtimine monotoonne toiming, samuti üksluine on ka ta ees lahtirulluv tee, — „kilomeetrite õgimine“, mootori müra ja masinakorpuse tasane rappumine ei erguta teda. Järelikult figureerivad kogenud masinajuhid tööprotsessis monotoonsete liigutused, alatised üksluised kuulmis- ja nägemisorganide ärritused, mootori unnesuigutavad tasased võnkumised. Et see nii on, seda näitavad tuntud eriteadlaste uurimused ja vaatlused. N a c h a m s o n, H a u p p j. t. väidavad, et monotoonset ja üksluised ärritused suigutavad unne ka veel kaugeltki mitte väsinud inimese. Samuti Nõukogude kirjanik D a v õ d e n k o märgib seda üldtuntud elulist fakti, et liikuvate vagunite rataste monotoonne müra on teguriks, mis söi-

dul kutsub esile unevaeva. Sama võib juhtuda auto- ja trammisõidul.

B r e m s f e l d t ja J u n g püüdsid rohkearvuliste vastajatega ankeedi vabal selgitada neid subjektiivseid tundeid, mis tavaliselt käivad unumishoogude eel. Saadud andmete põhjal jõudsid nad veendumusele, et unnesuikumise põhjuseks on paljudel kordadel „meeltlahutatavate ja ergutatavate muljete puudumine sõidul“. Kes sõidab talle hästi tuntud, üksluisel ja äärmiselt nõrga liiklusega teel, see võib seda ise tunnetada. Samuti suigutatavalt mõjuvad teeveerul reeglipäraselt kasvavad puud. Vastavalt sellele pole sõit kogenud ja teed hästi tundva masinajuhiga, muidugi suhteliselt, kaugeltki kindel avariide ärahoiu suhtes.

Juhi emotsionaalsete elamuste osa

avariidel ei tule kaugeltki alahinnata. Tundmuste osa juhi kutses etendab suuremat osa kui harilikult arvatakse. Prof. G. Tšelpa n o v i järgi liigitatakse tundmuseks säärane hingeline olek, millega käib kaasas lõbu või kannatus. Esimene suurendab, teine loomulikult nõrgendab organismi eluliste funktsioonide tegevust. Erilise tähtsuse omab käesoleval juhul tundmuste rühm, mida nimetatakse afektiks. Afekti all mõeldakse tundmust, mis ühendab rea psüühilisi ja füsioloogilisi tundmusi ja mis sel ühinemisel tundmustele annab iseäralise, karakterliku värvi. Erutavad afektid on rõõm, viha, ägedus, vaimustus; rõhuvate efektide hulka kuuluvad kurbus, hirm, kahtlus jne. Kui võtta aluseks elualalhoiu bioloogiline mõiste, siis jagunevad tundmused individuaalseiks ja sotsiaalseiks. Esimesed on sellased, mis on seotud isikliku elu alalhoidmisega, teised on seotud teiste indiviidide elu alalhoidmisega.

Individuaalsete tundmuste tüübilisi- maiks esindajaiks on hirm ja viha. Hirmuks nimetatakse psühholoogias psüühilist olekut, mis tekib sel juhtumil, kui meie teadvuses ilmneb enam või vähem selge ettekujutus mingisuguse kannatuse või üldse pahe lähene- mise võimalusest. S o m m e r i järgi ongi narkolepsia ilmunud ränga hirmumise tagajärjel. Tr a s t ja M a s s e t konstateerisid selle ilmumist raskekujulise raudtee-katastroofi järelmõ- juna. Hilpert'i vaatluste järgi oli maa- ilmasõjas sõdurite keskel, kes viibisid eriti ohtlikus lahinguvälja sektoris, pal- ju narkolepsia juhtumeid, nii et tekkis eriline „lahingu hüpnosi“ termin ja mõiste. Paljud välismaade autorid on kirjeldanud juhtumeid, kus sõdurid suiguvad unne kõige raskemate tulista- miste hooaegadel. Nõukogude eri- teadlane F i l i m o n o v kirjeldab la- hinguväljal väljenduvaid unele sarnle- vaid hirmuolekuid.

On tähele pandud, et mitte üksi va- hetumalt mõjuv hädahoht, vaid juba üksi selle lähenemine võib välja kut- suda une. Samuti on märgitud, et juh- tidel, kes on sattunud väga ohtlikesse situatsioonidesse, on sageli tulnud või- delda raskete unehoogudega.

Teiseks tähtsaks individuaalseks tundmuseks tuleb kahtlemata lugeda viha (pahameelt). Viha all mõistetakse seda hingelist olekut, mis tekib pahan- duse, solvamise või pahategemise töt- tu, mille püüd on teisele olevusele teha halba.

Teiselt poolt ei tohi me silmist las- ta veel mõningaid asjaolusid, mille- del äkiliste uniseoleku hoogude teki- tamisel on suur tähtsus, nagu keha- line üliväsimus, üliriietus jne.

LEON JOUHAUX,

*Prantsuse töölisesindaja 24. rahvusvahelisel
töökongressil, ametiühingute liidu peasek-
retär ja rahvusvahelise tööbüroo administ-
ratsiooninõukogu liige.*

Kokku võttes näeme, et uinumine rooli taga on masinajuhtide seas võrd- lemisi sageli esinev nähtus. Ta on vä- ga hädahohtlik oma tagajärgedelt mitte üksi magamise perioodi enese kestusel, vaid ka unest ärkamise momendil, sest ootamatu-üllatav ärkamine on seotud hirmumisega, paratamata seotud füsi- loogiliste ja hingeliste nähtustega. Et need võivad viia avariini, on tõenäone!

Unehoogude vastu esitavad Gr ün- w a l d ja H e l d ajakirjanduses „Kraft- zug in Wirtschaft u. Heer“ järg- mised ärahoiu reeglid:

1) Kõikide motoriseeritud sõidukite juhtide kaadrite moodustamisel tuleb teostada piinlikult täpne meditsiin — psüühiline kontroll. Tuleb eemaldada mitte üksi avalikud narkoleptikud, s. o. ootamatute unehoogude all kannatajad isikud, vaid ka kõik kõrgendatud uinamise reaktsioonide all viibijad. Need isikud alluvad ülimalt kergusega nende tingimuste mõju alla, milles puuduvad erutavad momendid: nad uinuvad koosolekuil, loenguil, kirikus, lugemisel jne.

Juhul, kui see sümptomide kompleks on nõrga väljendusega, kui selle juures on aga siiski olemas mõnesugused konstitutsioonilised erinevused või teravakujuline üliväsimus — tuleb appi võtta vältav puhkus, sanatooriumiravi ja kandidaat veel kord läbi uurida.

2) Masinajuhtide väljaõppel tuleb korduvalt alla kriipsutada rooli taga magamajäämise võimalust ja sellega ühenduses olevaid saatuslikke resultate. Esimeste unise oleku hoogude märkide ilmumisel tuleb peatuda, masinast väljuda ja paari minuti jooksul teha vabasid kehalisi liigutusi. Harielikud toniseerivad joogid, nagu kohv, aitavad käesoleval juhul vähe. Üleliia tugev söök enne sõitu soodustab magamajäämist.

3) Esimesed väsimuse märgid ilmnevad juhtide juures 7—8 sõidutunni järele, s. o. 300—400-kilomeetrilise vahemaa läbistamise järele.

Vastavalt sellele on soovitatav pikka- del, mitmeisse tuhandeisse kilomeet- reisse ulatuvail, reisidel teha iga 75

kuni 100-km vahemaa läbistamisel vä- himalt 10—20-minutiline peatus. 200 kilomeetri läbisõitmise järele tuleb juba korraldada 1-tunniline peatus.

Suurtel rännakutel tuleb võimalikult vältida sõitu öösel ja hämaruses. Pea- tustel tuleb teha vabu liigutusi värskes õhus. Suurtel peatustel — kerge eine. Peasöömaaeg tuleb igal juhul lükkata õhtuks.

4) Silmas pidades, et kuumus mõ- jub suigutavalt, on soovitatav suurtel rännakutel sõit keskpäevadel hoopis ära jätta. Pimestava päikesevalguse ajal tuleb kanda kaitseprille.

5) Kinnine auto põhjustab enam unesuikumist kui lahtine, sest selles on väliste akustiliste muljete ergutav mõju nõrgem, kuumutus päikesekiir- test suurem, samuti ollakse selles enam kaitstud tuule eest.

Et juhi erksust tõsta, tuleb akna- klaasid asetada nii, et toimuks teatud õhuvool.

6) Neil juhtidel, kes alluvad unehoogudele, tuleb liikuda võimalikult linna tänavail, kus alatiselt vahelduv sõidutakistuste pilt takistab neil tuk- kumajäämist. Suurtele rännakutele tu- leb abiline kaasa võtta.

7) Masina juht peab teadma, et mi- da sobivam ja rahulikum on ta masin, mida müratum on mootor, mida sood- sam on tee, mida vähem on teel liikle- mist, seda suurem on rooli taha maga- majäämise hädadoht, kui ta aegsasti ei võta appi selle ärahoiu vahendeid.

Sotsiaalse arengu ülevaade töökongressil

L. Johanson

24. rahvusvahelisel töökongressil, mis kestis kuni 22. juunini, lõppesid läbirääkimised direktori aruande üle 13. juunil. Nädala kes- tel andsid eririikide valitsuste, tööandjate ja tööliste esindajad ülevaateid oma maa sot- siaalsest seisukorrast ja sotsiaalseaduseandlusest, millest nähtus, et sellel alal on eriti suur areng olnud Euroopas vaid Prantsusmaal, kuid Lõuna-Ameerika riikides peagu kõigis, kuna esirinnas seisab Brasiilia. Ka Kesk-Ameerika, muidugi ka Põhja-Ameerika ühendriiki- des, on püütud töötava rahva olukorda tõsta ja on selles saavutatud tunnustatavaid taga- järgi, kuigi rasket heitlust tuleb pidada töö- puudusega.

Töökaitse, sotsiaalkindlustus, korteri- ja rahva toitlusküsimused, rahva, eriti naiste ja laste, tervishoid on see, millele neis riikides on hakatud erilist tähelepanu pöörama.

Euroopa riikidest võib märkida sotsiaalset arengut vaid demokraatlikes maades nagu seda on Skandinaavia riigid, Inglismaa j. t., kuna diktatuurimaades on rahva elutase lan- genud. Seda tuleb ütelda ka Balkani riikide kohta, kus küll kõneldakse ka sotsiaalseaduse- andluse edust, kuid see käsitab peamiselt töö- rahu, töölaagreid ja töösundust.

Hispaanias, kus võitlus käib, nagu ütles ka tööminister, just sotsiaalsel põhjusel, on vaatamata sõjaoludele püütud ka sotsiaal-

küsimusi seadustega lahendada. Tööpäeva pikendamine oli paratamatu, kuna võitlusesse maa vabaduse ja iseseisvuse eest on heidetud kõik jõud.

Oma väga raske sotsiaalse olukorra poolest paistavad maailmas silma Hiina ja India, esimene sõja tagajärjel, kus miljonid tööjõulisi kodanikke on kaitsekraavides, kuna teisi miljonid sõjakutsesele ette valmistatakse, ka muu osa rahvast vaevleb sõjakoledustes ja viletsuses. Hiina esindajale, kes kirjeldasid oma maa seisukorda, kus kaitseta linnu ja kodanikke hävitatakse, naisi vangistatakse ja vägistatakse, avaldas konverents tubega aplausiga oma poolehoidu, mis tunnistas, et rahvaste enamuse südametunnistus ei kiida heaks Jaapani militarismi ja kallaletungit.

Jaapani valitsuse esindaja kinnitas töökonverentsilgi, et tema riik tahab püsivat rahu ja head vahekorda oma naabritega ja püüab sotsiaalpoliitikaga rahva elutaset tõsta. Kuidas aga Jaapan tegelikult talitab, selle tunnistuseks on tema kallaletung Hiinale.

Töökonverentsil on suur osa sõnavõtjaist Ameerikast, kusjuures Ladina-Ameerika esindajaist suurem osa kõneles hispaania kui oma emakeeles, mis siis tõlgiti inglise, prantsuse ja saksa keele, kusjuures tõlget kuulati telefoniga, mis oli iga istekoha laual, selle läbi aega kokku hoides. Saksa keele peeti vaid mõned kõned, üks neist ungarlase poolt, kuna täheh rääkis oma emakeeles. Töökonverentsil võib iga rahva esindaja kõnelda oma emakeeles, see tõlgitakse siis prantsuse, inglise, saksa ja hispaania keele.

Töökonverentsile saabusid direktori aruande läbirääkimisteks veel Prantsuse tööminister Ramadri, Inglise tööminister Brown, Põhja-Ameerika Ühendriikide tööküsimuste riigisekretär (minister) prl. Perkins, Hispaania tööminister Aguade, kes kõik sõna võtsid. Neist said eriti sooja poolehoidu osaliseks Prantsuse ja P.-Ameerika ministrid, kellede esinemine oli ka väga hea ja mõjuv ja keda kuulati väga tähelepanelikult. Konverentsi tööst võtsid veel osa ka Eesti ja Soome, Jugoslaavia ja Luksemburgi sotsiaal- ja tööministrid, kuna Brasiilia minister oli juhatajaks.

Raskeima pildi oma tööliste elust andis India tööliste esindaja. Kui India tööandjate esindaja ja valitsuse esindajad tõid andmeid sotsiaalsete reformide kohta Indias, mille järgi 1932.—1937. a. on Indias maksuma pandud 18 üldist ja 13 provintsi seadust töötingimuste parandamiseks, siis tööliste esindaja näitas, et palgad Indias on praegu madalamad kui 1921. a. Kutseorganisatsioonid on nõrgad töötingimuste parandamiseks. India töölistel ei ole kindlustatud õnnetuste, haiguste ja tööpuuduse vastu. Tiisikushaiged peavad surmani töötama ketramisvabrikuis. Bombay tööstuslinnaosas on haigestumine ja surevus kaks korda nii suur kui paremates linnaosades. Ka valitseb Indias terav tööpuudus, mille tulemuseks on rohkesti enesetapmisi. Näljasurma tuleb isegi Bombays ette. Tuhanded töölistel elavad tänavail — neil pole kortereid, teised on surutud väikestesse ruumidesse: 1 toas on isegi 7—8 perekonda. Lapsi suri Bombays 1000 sündinu kohta 1-toalistes kor-

terites 524,0, 2-toalistes korterites — 394,5, 3-toalistes korterites — 255,4, 4-toalistes ja suuremates — 246,5. India tööliikumist takistab kastidesse kuulumine ja usk. Kõneleja peab rahva väga raskest olukorras peasuüdlaseks valitsust.

Egiptuse ja Türgi esindajad märgivad oma maa sotsiaalses elus edusamme, sama teeb ka Jugoslaavia minister Tzvetkovitš oma riigi suhtes, loetelles, mida on tehtud, ja jagades ka sama riigi töölisesindaja Krekitši arvamisi, et rahvusvahelisse tööorganisatsiooni kuuluvais riikides peab kõigepealt olema kindlustatud ametiühingulise liikumise vabadus. (Tegelikult aga seda Jugoslaavia ei ole.)

P.-Ameerika Ühendriikide tööandjate esindajalt Harrimanilt kuuleme, kuidas seal töövõljalikus on tõusnud, aga ka rahvastiku keskmine vanadus. 150 miljonist elanikust on üle 50 aasta vanad 22 saja kohta, 10 miljonit inimest on üle 60 aasta vanad. Statistika ennustusel on P.-Ameerika Ühendriikides 1970. a. 30 inimest igast sajast üle 60 aasta vanad. Ühendriikide kodanikest on sissetulekuga alla 1000 dollari 21 igast sajast, alla 1500 dollari — 43 ja alla 2600 dollari — 71 igast sajast. Ainult iga 12-nes perekond teenib 5000 ja enam dollarit. Et rahva heaolu tõuseks, peab sissetulek tõusma.

Bulgaaria ja Rumeenia valitsuse esindajad kinnitavad, et nende riigis on teostumisel sotsiaalsed uuendused. Rumeenia põhiseaduse järgi peab iga kodanikul olema kutse kas põllutöös, käsitöös, kaubanduses, tööstuses või vaimsel alal. Valitsus kaitseb ja korraldab tööd, on kõvad karistused töörahu rikkumise eest. Kaitstakse naiste ja laste tervist. Enamus rahvast on põllutöös, põllutöölise töölepinguid korraldab seadus. On sisse seatud ka töölaagrid. Asutati 16 töölistekoda. Töö vahetalitust teostab 35 tööbürood. Sotsiaalkindlustust teostab 32 ringkonna kasvat 108 kindlustusametiga. Võideldakse tuberkuloosi vastu.

Argentiina tööliste esindaja Almarza tänab oma riigi sotsiaalse arengu eest, mis on õige jõuline, rahvusvahelist töökonverentsi. Argentiina ametiühinguil on üle 270.000 liikme. Kõik riigid ja rahvad, kes pooldavad demokraatiat ja sotsiaalset õiglust, peavad rahvusvaheliselt koos töötama. Argentiina tööliste esindaja ei nõustu oma riigi tööandjate esindajaga, kes ei poolda tööaja lühendamist. Brasiilia tööliste esindaja Condura Pampolha kinnitab sama mis valitsuse ja tööandjate esindajadki, et tema maal on sotsiaalseaduseandlus teinud kiireid edusamme. Vanade, leskede ja vaestelaste kindlustamine, tööliste kaitsmine ülekohtuse vallandamise vastu, palgaline puhkeaeg, palga alammäärad, töökohad, võitlus haiguste vastu, korteriküsimus jne. on Brasiilia valitsuse poolt leidnud tähelepanu ja seadustega korraldamist. Siin näib ka suured teened olevat minister Falcaol, kes töökonverentsi juhatajana paistab olevat tark, teguvõimas ja väga intelligentne inimene.

Huvitavaid andmeid toob ka Peruu valitsuse esindaja: 1937. a. on ehitatud 2000 km

teid, mis andis tööd 30.000 töölisle. Peale selle ehitati kanaleid, supelasutusi, koole, sadamaid. Töid jätkatakse ka tänava. Sotsiaalseaduste, mis 1933. a. alates on maksma pandud, nimekiri on pikk ja haarab kõiki töökaitse ja sotsiaalkindlustuse alasid. Sotsiaalkindlustuse teostamiseks ehitatakse 12 haiglat, 30 polikliinikut ja 100 ambulantsi.

Inglise tööminister Brown ter-
vitas töökonverentsi ta uues kodus, kuhu osa-
võtjaid oli saanud 50 riiki. Rahvusvaheline
töökonverents on muutunud tugevamaks. Vali-
tusute, tööandjate ja tööliste koostööd ka
rahvusvahelises ulatuses pooldab kindlasti
Inglismaa, kus on kindlustatud ühinemise va-
hadus. Minister looteleb rea uusi sotsiaalsea-
dusi, mis Inglismaal on teostamisel, muu hul-
gas ka öötookeeld pagaritööstuses.

P.-Ameerika Ühendriikide riigi-
sekretär Perkins peatub oma riigi sotsiaal-
poliitika juures. Muuseas tõstetakse laste va-
naduse alammäär 15—16 aastani, millest peale
neid tööle lastakse, naistöölistele määratakse
palga alammäärad. Peaküsimuseks on tööpuu-
duse vastu võitlemine, milleks organiseeritakse
ühiskondlikke töid ja kindlustatakse töölisi töö-
puuduse vastu, reguleeritakse töötasu ja töö-
aega.

Tööandjate peakõnelejaks peale daanlase
Oersted'i oli prantslane Lambert-Ribot,
kelle kõne sisaldas andmeid tähtsamate riikide
majanduselu kohta. Tema ei poolda tööaja
lühendamist, kõneleb arvestamisest majandus-
liku olukorraga ja kandejõuga, ostujõudu tuleb
tõsta majandusliku ja tehnilise eduga, mitte
aga kunstlikkude vahenditega, pooldab vaba-
majandust.

Sveitsi esindaja puudutas põgenike eest
hoolitsemise küsimust. Saksamaalt on põge-
nenud üksi umbes 150.000 inimest. Ungari
töölisesindaja Peyeri järgi kuulub ka Un-
gari riikide hulka, kus töötasu on alla elatis-
miinimumi. Tema kirjelduse järgi on tööliste
olukord Ungaris väga raske.

Nagu rohkeist sõnavõttudest nähtub, on
töökaitse alal paljudes riikides käsil töölepin-
gute korraldamine, laste ja emade kaitse,
töötasu tõstmine ja palgaalammäärad, tööaja
lühendamine, tööliste tervishoiu ja korteriolude
parandamine, sotsiaalkindlustuse laiendamine,
tööpuuduse vastu võitlemine. Mitmed kõnele-
jad juhtisid tähelepanu sellele, kui palju saaks
rahva elutaset tõsta nende summadega, mis
nüüd kulutatakse relvastusele ja sõjaks.

Lõpuks tänas direktor Harold Butler pike-
mas kõnes oma töö hinnangu eest, avaldades
rõõmu, et rahvusvaheline tööorganisatsioon on
muutunud tugevamaks ja püsib kindlal alusel,
mis on ka tagatiseks sotsiaalsele arengule.

Tänavuse töökonverentsi tähtsaimaks küsi-
museks oli üldine tööaja lühenda-
mine, mille kohta võeti vastu küsimused, mis
esitatakse riikide valitsustele. Vastavalt vas-
tustele koostatakse konventsiooni kava, mis
tuleb arutusele järgmisel töökonverentsil.
Tööaja lühendamise küsimusega koos tuleb ots-
ustamisele ka 40-tunnilise töönädala küsimus,
mis on hakanud maailmas juba teostuma. Ei
ole kahtlust, et tööaja lühendamise ja 40-tun-
nilise töönädala konventsioon vastu võetakse

ja üks riik teise järele ta ratifitseerib ning
oma seadustega ellu viib, nagu see on sündi-
nud paljude teiste konventsioonidega.

Kivisöökaevanduste ja trans-
pordialaltöötaja küsimused tulevad eri-
konverentsidel arutusele.

Vastu võeti ka küsimused jõu-
vankrite juhtide töö korraldamise kohta. Võib neist
küsimustest ja avaldatud seisukohtadest järelda-
da, et neis riikides, kus seda veel tehtud ei
ole, asutakse juba lähemal ajal ka auto- ja
teiste jõu-
vankrite juhtide tööolusid korraldama
ja nende tööaega lühendama. Ka see konvent-
sioon tuleb järgmise konverentsi päevakorda.

Kolmandaks suuremaks päevakorrapunktiks
oli töö- ja kutseoskuse küsimus koos
õpilaste küsimusega. Kuna tööstuse arengu
huvides on oskustööliste ettevalmistamine, teh-
nilise- ja kutsehariduse andmine töölistele,
üldse tööoskuse tõstmine, siis on võetud ka
need küsimused otsustamisele rahvusvahelises
ulatuses.

Vastu võeti konventsioon statistiliste
andmete kogumise kohta tööstuses ja
põllumajanduses tähtsamatel tööaladel. Neid
andmeid avaldatakse veerandaasta viisi. Nende
andmete kogumisel ja avaldamisel on sotsiaalsele
arengule suur tähtsus.

Tänavusel töökonverentsil võeti vastu ka
küsimuslehed pärismaalaste töötin-
gimuste kohta, mis Eestit ei puuduta, samuti ka
emigreerunud tööliste töö-
tingimuste kohta.

Peale selle otsustati pidada 1939. a. 2. üle-
ameerikaline töökonverents.

Tänavusel töökonverentsil algatas Rootsi
tööliste esindaja G. Andersson ka metsa-
ja puutööliste olukorra uurimise
ja parandamise küsimuse rahvusva-
helses ulatuses, kuna Rootsi tööliste esindaja
Jouhaut juhtis tähelepanu sellele, et rahvusvahelise
tööorganisatsiooni põhikirja vasta-
selt eelistatakse mõneski riigis üht rassi tei-
sele. Kuuba tööliste esindaja Aspiazo
nõudis seljas üle jõu käivate ras-
kuste kandmise küsimuse uurimist
ja arutamist edaspidi.

Üksikuid tähtsamaid küsimusi, mis töökon-
verentsil päevakorras oli, tuleb edaspidi käsi-
tada lähemalt.

*

Lõpuks olgu tähendatud, et Eesti tööliste
esindajana leidis nende ridade kirjutaja töö-
konverentsil ja töölisrühmas täieliku tunnus-
tamist ja usaldust nagu iga teinegi liige, võt-
tes osa nii üld- kui ka töölisrühma koosolekuil
kõigi otsuste tegemisest. Nagu eelmisel aastal,
nii tänavugi, olid kahe kutseühingu ning
tegelast saanud, ilma et seda juhatus või nõu-
kogu oleks otsustanud, soovituskirja ühe teise
kandidaadi ülistamiseks, mis pidi olema ka
„protestiks“ nende ridade kirjutaja kui töölis-
koja poolt esitatud kandidaadi vastu. Kuid seda
„protesti“ ei võtnud vastu ei rahvusvahelise
ametühingute liidu sekretariaat ega ka töölis-
rühma juhatus. Töökonverentsi üldkogus ega
töölisrühmas seda küsimust üldse ei puudu-
tatud. Eesti tööliste esindaja mandaat leidis
juba tunnustamist töölisrühma eelkoosolekul,

mis oli õieti rahvusvahelise ametiühingute liidu seisukohtade ärakuulamiseks, mis peeti päev varem ja millest ka nende ridade kirjutaja osa võttis. Töökongressi mandaatkomisjon tunnistas mandaati ühel hääl.

Ka oli kiri koostatud väga naiivilt, tuues ebaõigeid andmeid, kuigi see oli tehtud teatud „spetside“ poolt, kellel elu sisuks sääraste „kirjakeste“ koostamine.

Ka on „R. S's“ kirjutatud sellest, et nende ridade kirjutaja populariseerinud Eesti valitsuse esindaja dir. J. Sonini kõnet oma vaiki-misega. Tänavu esines ka Eesti valitsuse esin-daja, dir. J. Sonin, kes osa on võtnud juba 13 rahvusvahelisest töökongressist, lühikese, 15-minutilise, kõnega. Selles ülevaates puuduta-tud mõnessegi küsimusse suhtub nende ridade kirjutaja küll arvustavalt, kuid see ei põhjusta veel polemiseerimist rahvusvahelisel töökongre-ssil, mille aeg on piiratud ja millel oli üles-andeks mitte Eesti olude arutamine, vaid terve rea tähtsate töökaitse küsimuste otsustamiseks küsimuslehtede koostamine. Ka ei oleks sel-lest poleemikast mingit kasu Eesti tööliste-le. Ei ole ka töökongress mingi kohtumõistja ühe või teise maa sotsiaalpoliitika üle. Kaebus-ed konventsioonide rikkumise kohta esitatakse rahvusvahelise tööbüroo administratiivnõuko-gule. Eesti valitsuse esindajaga rahvusvaheli-sel töökongressil selle üle polemiseerimist, missugustel põhjustel Eestisse välistöölisi tuuakse, ei ole mingeid tulemusi. Dir. J. Sonini kõne peaulesandeks näis siiski olevat Harold Butlerile, kes lahkub tööbüroo direktori kohalt, ka Eesti poolt seni tehtud töö eest ja-tava hinnangu andmine. Selle juures nimetas kõneleja, palju 10—15 minuti raamidesse ei mahugi, mõningaid sotsiaalseadusi ja korral-dusi, mille arvustamisel ja hindamisel siiski kodumaal on paremaid tulemusi kui väga pii-ratud ajaga ja eriülesannetega rahvusvahelisel töökongressil. Seda arvustamist dir. J.

CORNEILLE MERTENS, Belgia töölisesindaja 24. rahvusvahelisel töökongressil, Belgia ametiühingute peasekretär, rahvusvahelise tööbüroo administratsiooni nõukogu abiesimees, jutlemas Prantsuse valitsuse esindajaga JUSTIN GODART'iga (halli peaga, prillidega), kes oli va-rem ministriks. Godart on rahvusvahelise kuul-susega sotsiaal poliitik.

Sonini kõne ja selles avaldatud seisukohtade suhtes võiks teha väga hästi ka „R. S.“.

Mis muidu „R. S.“ poolt nende ridade kirju-taja kui oma vastase mahategemiseks on aval-datud, siis see ei kuulu enam sotsiaalpoliitika, vaid laimu alale, ja sellepärast ei kuulu selle arutamine ka siia.

40-tunniline töönädal

Arutlusi ja seisukohti 24. rahvusvahelisel töökongressil Genfis 2.—22. juunini 1938. a.

Genfis 24. rahvusvahelisel töökongressil tuli arutusele lühendatud tööaja küsimus, mille sihiks on kehtima panna 40-tunniline töönädal.

Küsimus ise algatati juba 1933. aastal, kus üle maailma valitses raske kriis ja tööta-töölise arv oli äärmiselt suur. Osa riike, nagu Põhja-Ameerika Ühendriigid, hiljem Uus-Meremaa, Prantsusmaa j. t. teostasid seadusandlikul teel tööaja lühendamise. Kuna majanduskriis möödus ja relvastumise palavik rakendas töösse hulga töökäsi, siis kasvas tööandjate vastuseis 40-tunnilisele töö-nädalale. Neis maades, kus tööliskond omab tugevama aluse, on suudetud selles suunas mõjutada maa valitsusi ja nii aasta-aastalt on kasvanud tööliskonna nõudmiste pooldjate esindajate arv ka rahvusvahelisel töökongre-ssil. Viimasel töökongressil tahtsid töö-

andjad iga maa valitsusele esitada küsimuse: kuidas mõjub 40-tunniline töönädal majandus-likule olukorrale.

Ühelt poolt taheti sellega teha valitsustele raskusi (paljudes maades pole sellealalisi kogemusi) ja loota vastuseks vaid ebakindlaid arvamisi, teiselt poolt aga hirmutada tagur-likke valitsusi. Seekaudu oleks saanud vahest paljud eitavad vastused, mida siis edaspidi oleks kasutatud tööandjate väidete kinnitamiseks. Tööandjate lisaküsimus, mida taheti liita kongressil arutatud küsimusle-hega, lükati tagasi.

Toome allpool lühidalt kokkuvõetult väiteid tööaja lühendamise kohta 24. rahvusvahelisel töökongressil.

Gulley (töölisesindaja Austraaliast): Kui Austraalia valitsus tahab seadusega kehtima panna 40-tunnilise töönädala, siis pole

selleks takistusi. Kanada tööandjate esindaja väitis, et tööaja lühendamine suurendab kauba hindu, seega vähendab ka elatistaset. Tulemuseks oleks tööliste olukorra halvenemine. See väide on alusetu. 30 aastat tagasi, kui Austraalia töölised asusid nõudma korraldatud tööaega ja palku, tööandjad arutlesid täpselt samuti nagu praegu. Tegelikult Austraalias on praegu majanduslik tegevus elavam kui varem ja ettevõtete arv kasvab. Kui omal ajal palku alandati 10 protsendi võrra eeldusega hoida vee peal ettevõtteid ja seega tööl ka töölisi, siis andis see vastupidiseid tulemusi. Ostuvõime langes ja tööliskond sattus veelgi halvemasse seisukorda.

Jouhaux (Prantsuse tööliste esindaja): Et 40-tunnilise töönädala küsimus püsib seni päevakorras, see näitab tema elulisest. On ebaõige arvamine, nagu Prantsusmaa katse 40-tunnilise töönädala kehtimapanemisega oleks toonud kahju. Kui tööstuses on veelgi töötatoolisi, siis põhjustab seda ebanormaalne olukord relvastumise alal, mis ei luba arendada tööstuse normaalset tegevust. Praegune töötus Prantsusmaal pole tingitud 40-tunnilisest töönädalast, vaid relvastustööstuse arenemisest. Kui keegi vaidleb 40-tunnilise töönädala vastu, siis armastab ta kasutada argumentina Prantsusmaa näidet. Tahaksin küsida, kas on maailmas tervet ja hästi tasakaalustatud eelarvega riiki. Kui Prantsusmaal on halb kaubanduslik tasakaal, siis see on peaaegu igas riigis.

Praegu ei tule kõne alla 40-tunnilise töönädala teostamine, vaid ainult küsimuste esitamine riikide valitsusele. Seepärast püütakse mõjutada vastavat küsimusteletet. Praegune majanduslik areng on suurelt mõjutatud relvastustööstusest. Meie peame kõik tegema selleks, et kaoks sõjahädaoht. Kui teie ei võta muudatusi ette, siis olukord kujuneb samaks, nagu see oli viimase maailmasõja lõpul. Need, kes vaidlevad 40-tunnilise töönädala ettevalmistamise vastu, on ebaloomilised, kui nad ütlevad, et praegu pole aeg arutada seda küsimust. Tehnilised eksperdid võivad seletada, et relvastustööstus ei mõjuta kuigi suurel määral töölolijate tööliste arvu, kuid seda teeb tööstuse tehniline areng, jättes töölised töötama. On väga kahju, kui ettevõtjad kasutavad argumentina 40-tunnilise töönädala vastu Saksamaa ja Itaalia puudumist sellelt rahvusvaheliselt konverentsilt. Mis tähendab see argument teile neist riikidest, kelle vastu teie tahate kaitsta rahu? Kui tööbüroo annab neile maadele sellase võimutunnustuse, siis oleks see vaid nende maade võimu propagandaks. Mida meie vajame, see on tihe vahekorid maade vahel, kellel on samad ideaalid, ja tiheda koostööga tahame meie saavutada praktilisi tulemusi.

Briti töölisesindaja **Hallsworth** märgeb, et konverentsil tööandjad on avaldanud palju pessimismi. Usub siiski, et tööandjad pole siiski nii halvad kui nende kõned ja oma maal nad püüavad jõudumööda aidata kaasa sotsiaalse arengu teostamiseks. Arvab, et järgmine töökonverents tuleb kokku juba palju optimistlikumas meeleolus. Vastuväited pole muutunud juba 1933. aastast alates, mil-

lal küsimus üles tõsteti. Hindade kõrgenemine, mida püütakse ajada lühendatud tööaja süüks, on teostunud siiski ka maades, kus see küsimus pole üldse esinenud. Selles kõrgenemises on süüdi palju tähtsamad tegurid, mida võib osalt kirjutada ettevõtjate, osalt ka valitsuse arvele. Ettevõtjate sõnavõttud pole puudutanud miljonilist töötute armeed, kellel on kadunud igasugune lootus tööle saada. Siin ometigi on suure tähtsus tööaja lühendamisel. Ei usu, et näiteks keegi saaks öelda, et hotellide, restoranide ja söögimajade teenijad elaksid head elu, töustes kell 6 hommikul ja minnes töölt koju alles kell 11 öösi. Siin on silmnähtavalt tegemist rohkem sotsiaalse kui ka majandusliku küsimuse lahendamisega. Ületunnitöö mitmesugustes asutustes, näiteks halastajaõdede hulgas, on kahjulik mitte ükski ödedele, vaid ka abitarvitajatele. Keegi ettevõtja arvas, et meie peaksime tööaja lühendamise küsimuse lükkama paari aasta võrra edasi. Meie seda ei pea võimalikuks. Ühel või teisel juhul see küsimus tuleb ellu viia. Osa maid on näidanud end teavajana tööaja lühendamises ja teised maad peavad sellele järgnema. See küsimus on tõsine ja vajab rahvusvahelises ulatuses arutamist.

Goodrich, Põhja-Ameerika tööliste esindaja, lausus, et tema võib rahuldusega märkida oma riigi viimase kongressi (parlamendi) töö tulemusi. Palga ja lühendatud tööaja seadused on kongressi poolt kinnitatud ning saanud seadusliku jõu. President on soovitanud tekstiiltööstusele panna maksuma 40-tunniline töönädal. Lühendatud töönädal oli osalt teostatud juba möödunud aastal. Meie pole veel lõplikult lahendanud kõiki lühendatud tööajaga seoses olevaid küsimusi. Kui uus seadus määrab töötundide ülemmäära 8 miljonile töölisele, on vaja siiski veel sellega seoses olevate küsimuste arutamine. Nii, näiteks, meie seadus võimaldab esimesel aastal töötada 44 tundi nädalas, teisel aastal 42 ja kolmandal 40 tundi. Meie püüame oma kogemustega varustada esitatavat küsimuslehte ja sellega aidata kaasa praktiliste tulemuste tegemiseks.

Thorn, Uus-Meremaa valitsuse esindaja, öiendab 40-tunnilise töönädala vastu toodud väiteid: Uus-Meremaa on korraldanud tööaja. Mis puutub hindade tõususse, siis olenes see paljustest tegureist, nagu seda näitab üldse dominiionide statistika. Võrreldes 1935. aastaga on 1937. aasta hinnad tõusnud 14½%, samal ajal aga palga kogusumma £ 67.000.000 pealt £ 95.000.000 peale või ümarguselt 40%. Mis puutub ehitustesse, siis see on tõsi, valitsus teostas neid. Kuid need ehitused kuuluvad nii-kui-nii tsiviliseeritud maailma ülesannete hulka ja valitsus teostas vaid seda, mida ta oli kohustatud tegema. Sama lugu on ka avalike tööde korraldamisega. Iga noor riik on sunnitud neid teostama, et anda kodanikele tsiviliseeritud inimese elu. Kui neil töodel seati sisse 1936. aastal 40-tunniline töönädal, siis seega ühtlasi tõsteti töötasu. Kui vaadelda tööstustöölise arvu liikumist Uus-Meremaal, siis 1935. aasta 79.000 töölise vastu oli 1937. aastal üldse

96.000 töolist. Seega tööle rakendati umbes 21% rohkem. Tööstuslikku tõusu, mis järgnes 40-tunnilise töönädala sisseseadmisele, peegeldab ka õpilaste arvu kasvamine. 1935. aastal oli tööstusõpilasi 3.300, 1938. aasta märtsis oli see arv juba 8.800. Sama olukord valitseb ka toodangu tõus, ja nagu näeme, on ehituste arv tõusnud 50% võrra, riided — 18%, konfektsioon — 81%, nahatarbed — 14% jne. Need arvud tõendavad, et 40-tunniline töönädal on mõjunud tööstusele elustavalt ja rahvale kasulikult.

Thorn öiendab veel ühe Lõuna-Aafrika tööandja esindaja väiteid, milles püüti näidata, et palga tõstmine olewat kahjulik tööstusele ja sisult tähendaks vaid ettevõtja kasudest osasaamist. See ei ole õige, kuna töölise ostuvõime tõusuga suureneb kaupade tarvitamine, aga seega ka ettevõtjate kasu. Seda tõendab ka Uus-Meremaa kogemus. Selle asemel, et ettevõtjad kannataksid 40-tunnilise töönädala all, on tööstuses elav tegevus, dividend maksetakse korralikult ja kellelgi pole kaebusi. 40-tunniline töönädal on meile paratamatu. Võtke arvesse, et praegu on tööstustöölised rakendatud suurel määral sõjatööstusse ja sel halval alusel leiavad nad teenistust. Aga kui see tööstus varem või hiljem väheneb, siis jäävad hulgad töökäed vabaks, sünnitades katastroofi. Seepärast peame meie aegsasti valmistama kavasid, kuidas katastroofi ära hoida, ja üheks vahendiks on ka 40-tunniline töönädal.

Justin Godart (Prantsuse valitsuse esindaja): 40-tunnilise töönädal astus Prantsusmaal jõusse alles 1937. aasta esimese nelja kuu jooksul ja seepärast on väga raske veel teha mingisuguseid järeldusi sellest süsteemist. 1919. aastal Washingtonis toodi samad väited 48-tunnilise töönädala vastu, siis ähvardati katastroofiga. Mingit katastroofi tegelikult ei tulnud ja maailm läks oma rada. 1921. aasta majanduskriis puhkes mitte 48-tunnilisest töönädalast, vaid sootuks teistest põhjustest. Ma kasutaksin siin ühe oma kaasmaalase — Bastiat' — õpetust. Ta seadis järgmise hüpoteesi.

Keegi kapten lahkus maalt laevalaadungiga, mille väärtus on 100.000 franki. Ta müüb laadungi võõral maal ja ostab sealt kaupa 130.000 franki väärtuses saadud raha eest. Selle kauba toob ta koju. Seega oli operatsioon temale kasulik, kuid mõjus rängalt maa kaubanduslikule tasakaalule. Teisel juhul ta viib kaupa välja 100.000 franki eest, kuid toob tagasi vaid 80.000 franki eest — seega on tasakaal võitnud, kuigi kapten ise on kannatanud. Kolmandal korral ta viis kaupa välja 100.000 franki väärtuses, kuid tagasiteel laeva laadung hukkus ja seega kaubanduslik tasakaal võitis veelgi, olgugi et kapten kannatas suurelt. Sellaselt kaubeldakse ja teostatakse tänapäeval majanduslikku tasakaalu. Ka teistes maades. Töötute arv Prantsusmaal oli 1938. a. 371.000, 1935. a. 415.000. Praegusest töötutest on 10% neid, kes on tegevuses kodus või vabakutses, 40—45% on üle 50—

60-aastased vanemad töölised. Mis puutub õppinud töölisesse, siis neid pole tööta, tänu vaid 40-tunnilisele töönädalale. Meie ei või arutada 40-tunnilise töönädala küsimust raamatupidamise seisukohast. Seda peab vaatlema ka sotsiaalsest ja moraalsest seisukohast. Räägiti veel, et Prantsusmaal olevat hinnad tõusnud. Aga alles möödunud pühapäeval ma nägin Genfist väljuvat puhkuseleõitjate rongi, kes sõitsid Prantsusmaale, kuna seal olevat toitu ja veini odavam...

Mis puutub kapitalide hädahoitu, siis see on liialdatud. Olgu näiteks, et 1. jaanuarist kuni 1. maini 1938. a. on väikesummade omanike pangakontod tõusnud 158.000.000 franki võrra. See kõneleb küllalt kapitali stabiilsusest.

Harriman (Ameerika tööandja) arvab, et lühendatud tööaeg sisaldab endas nii sotsiaalseid kui ka majanduslikke motive.

Meie kõik uurime tehnoloogiat, mis võimaldab rohkem toodelda kui see sündis 20, 30 või 40 aasta eest. Seda nimetatakse tehniliseks eduks, ühel tööstusalal rohkem, teisel vähem. See võimaldab tööstusliku kasu tõusu, mis omakord jagamisel aitab tösta elutaset.

Siin on kõne all mitte 40-tunnilise töönädala küsimus, vaid tööaja lühendamine, millest tuleb järeldada järkjärgulist 40-tunnilise töönädala maksmapanekut. 1933. a. kriisi sügavuspunkti ajal meie maa viis läbi seadusandlikul teel 40-tunnilise töönädala, millele järgnes kindel paranemine majanduselusel. See kestis kuni aasta tagasi. Meie oleme seega saavutanud vaid majandusliku õitsengu, ma usun, seda võimaldas eeskujulik organisatsioon majanduslikul alal. Toodang massidele, kaupade suur tootlemine ja ostuvõim neile kaupadele — see tähendab maale õitsengut.

Kahe aastakümne vältel olen mina näinud tööaja lühenemist 25% võrra, palkade tõusu 30% võrra, elumõnususete hindade langust 50% ja toodangu tõusu 1000% võrra. See oli võimalik küllaldaste dividendide, kasude ja reserve juures. See on Ameerika kogemuste vili, juhtides palga ja tööaja korraldamist, ja see tähendab õitsengut. Seepärast peame meie õnnelikult lahendama ka lühendatud töönädala küsimuse.

Bothereau (Prantsuse töölise nõuandja): Tööaja lühendamine on annud Prantsusmaal häid tulemusi, eriti töötutele. Mis puutub hindade tõusu, siis seda põhjustasid paljud muud tegurid — põllumajanduse saaduste revaloriseerimine, meie tsirkulatsiooni devaloriseerimine ja muud sotsiaalsed korraldused — näiteks tasuline puhkeaeg jne. Vaidleb tööandjate poolt esitatud täiendusküsimuse vastu, millele on raske konkreetselt vastata ja mis on mõeldud vaid kavalaks manöövrriks. Pealegi ei ole ta kooskõlas küsimuslehega, mis esitatakse konverentsi poolt maade valitsustele.

Töölisgrupp oli lisaküsimuse vastu. Tööandjate lisaküsimus lükati tagasi. Poolt 32, vastu 55 häält.

Küsimused valitsustele võeti suure enamusega vastu.

P.-Ameerika Ühendriikide majandus- ja sotsiaal- poliitikast

24. rahvusvaheliselt töökongressilt.

— Kui tulevikus ei võeta midagi ette, et kõrvaldada neid tegureid, mis põhjustasid eelmise kriisajastu, siis võib oodata uusi raskusi — ütles Põhja-Ameerika Ühendriikide töölisesindaja Watt rahvusvahelisel töökongressil. Seepärast pannakse meil rõhku sellaste põhjuste uurimisele ja kõrvaldamisele.

Palgad, tööaeg, hinnad, töölised ja tööliste vanaduse piir töölkäimiseks — rahvusvaheline tööbüroo peab neid küsimusi lahendama mõistlikult ja kasulikult. Viimase 10 aasta jooksul sündis palju muudatusi, mis sunnivad ka meid kiiremalt muutma seniseid seisukohti.

Viimase seitsme kuu jooksul Ameerika tööliskond äriilises tegevuses seisab uuesti terava kriisi eel. Töötus on laienenud, miljonite töölolijate palgad vähenenud. Usun, et meie majanduse raskused on pärit inflatsiooni propagandast, milline põhjenes kauba spekulatsioonil. Sel puhul hinnad jäid maha paljude tasemest. Valitsus astus vahele töökorraldamisega ja krediidiga. Äriala juhtivad inimesed algasid võimast pealetungi oma eesõiguste kaitseks. See mõjutas kahjustavalt majandust üldiselt. Töölised on arvamisel, et äriinimesed algasid streiki võimu vastu. Igal juhul selline taktika algas juba enne kui raskused tekkisid ja kestab järjest ka praegusel raskel ajal.

Opositsioon süüdistab neis raskustes reformi, mis võeti ette 1933. ja järgnevatel aastail. Tähelepanvaid on tõsiasi, et kriis tekkis ajal, millal kaupade spekulatsioonihinnad olid liig kõrged töölise taskule, kui investeerimised suurenesid, valitsuse tagavarad vähenesid ja äriilm moodustas „sõjateljé“ valitsuse poliitika vastu. Ameerika tööliskond on tänapäeval siiski arvamisel, et valitsus peab alama uuesti hindade, palgade ja äritegevuse korraldamist.

Ameerika töölise olukord on praegu parem kui 1930., 1931. või 1932. aastal. Siin on suureks teguriks valitsuse valmisolek tööliste nõuete silmaspidamisel. President Roosevelt püüab liita kokku rahvuse jõudu ja aidata töölisel leida leiba oma perekonnale. Meie arvates valitsus on rahva, mitte rahvas valitsuse tarvis. Meil on majanduslikke „kuningriiklasi“, kellele see ei meeldi. Mõned neist usuvad valitsuse vajalikkust vaid omandusõiguse kaitseks, vaatamata inimlikkuse kaitsele. Meie probleemide lahendamine seisab mitte üksnes meie tarvituste rahuldamises, vaid ka meie vabaduse ja demokraatia säilitamises. Imestame, miks Euroopa ja Aasia rahvad ei leia koostööd rahuks ja eduks. Ka meil on arvamide lahkuminekuid, kuid nii Maini kui ka Kalifornia rahvas vaatamata majanduslikele, rassilistele j. t. erinevustele elab ja töötab koos. Meie naabrid põhjas ja lõunas on meie rahu sõbrad. Meie lapsed

loevad keelmatult, et sõja põhjustajaks on propaganda ja omakasupüüdlikkus.

Ameerika on teinud edusamme rahvamajanduses. Kavas on suurte elektrijõujaamade ehitamine. Võiks märkida veel sotsiaalkindlustuse seaduse vastuvõtmist, milline astus jõusse 22 osariigis juba jaanuaris.

Harriman, Põhja-Ameerika tööandjate esindaja, ütles, et Ameerika pole enam maa juhuste otsimiseks, ja et teiseks see maa on muutunud tööstuslikumaks. Masinad tungivad nii maale kui ka linna, suurendades toodangut. Iga aasta tehniline võimsus tõuseb 2%. Statistika näitab, et viimase 40 a. jooksul meie tootlemise võimsus on tõusnud 130%. 1930. a. tegi selle töö 43 meest, mis 1899. a. tegid 100 meest. Rahvas on kasvanud 150 miljonini; vanaduse iga järjest tõuseb. On suurenenud ka valitsuse õigus vahelesegamiseks majanduses.

Ülesandeks on leida tasakaal sellase majanduse korraldamise ja isikliku algatuse vahel, sihiga, võimaldada vaimset ja ainelist heaolu. 1929. aastal oli rahva üldtulu 89.000.000.000 dollarit. Vahepeal on rahva arv kasvanud 5% võrra ja toodangu võimsus 10% võrra. Seega peaks rahva üldtulu olema 93 biljonit dollarit. Tegelikult langes see aga 1933. a. 48 biljonile ja tõusis 1937. aastal 68 biljonile. Arvutuste järgi on töötaolu ja toodangu aparadi mittekasutamise tõttu kaotatud 175 biljonit. See kaotatud kapital põhineb mitteküllaldasel kooskõlal meie rahvuse elu tegurite vahel. Rahvas vajab rohkem kui ta praegu ostab, ja kui üldtulu oleks tõstatud, siis oleks suudetud sammu pidada ka toodangu kasvamisega.

Need arvud võimaldavad teha järeldusi. Meil on 50.000.000 inimest, kes võiksid täie tööjõuga 40-tunnilise töönädala juures toota vajaliku kaupa. Sel korral töötus kaoks. Vead, mis takistavad seda tööjõudu ühelt poolt ja kauba tootmist teiselt poolt kasutamast, on järgmised: 1) rahva üldsissetulek ei ole rahuldav ja 2) üldtulu ei ole õieti jaotatud.

Probleem on, kuidas juhtida tulu vähem teenivaile. Praegu olemasolev laenama raha välismaale selle asemel, et seda rakendada elustandardi tõstmisel. Samuti investeeritakse raha ehituste ja maa spekulatsioonide alla, mis võib esile kutsuda 1929. aasta meeletu kriisi.

Tarvis on luua kooskõla ettevõtjaskonna, töö, põllumajanduse ja valitsuse vahel. Kui mõni neist töötab iseseisvalt ega arvesta teiega, siis tuleb langus. Majanduslik elu peab ühistegeliseks muudetama. Esiteks tuleb korraldada makse ja seaduseandlikku süsteemi. Laenuidelt välismaal ja spekulatsioonil alla paigutatud summadelt tuleb võtta kõrget protsenti. Sealjuures tuleb kergendada tööstuse maksukoormatist.

Ülalloeteldud rühmade koostöökseks tuleb luua ühine koda, mille peamiseks ülesandeks on maksusüsteemi arendamine, tähtsate seaduste vaatlemine tööstusele ja põllumajandusele, tuleb määrata kindlaks kõrgem elatistase kooskõlas produktiooni võimsuse ulatusega.

Meie ei tooda küllaldaselt määralt ja meile on vajaline tõsta rahva üldtulu 125 biljonile dollarile — siis saame rahuldava elatistase. Teeme vea selle elatistase tõstmisel mitte arvestades ostuvõime suurenemist tarvitajaskonnas.

Uskudes kapitalismi, Harriman ei usu korraldamata *laissez-faire* majandusdoktriini. Siin peab Rahvusvaheline Tööstusbüroo olema vahendajaks ja teenäitajaks, kogudes ja sõeludes kõiki fakte, mis aitavad kaasa kõrgemale reaalpalkadele, lühendatud tööajale jne.

— Ameerika Ühendriigid on ammutanud teadmisi sellest, mida Rahvusvahelise Tööstusbüroo kaudu selgitati — ütles Põhja-Ameerika Ühendriikide valitsuse esindaja miss Perkins, ja nad on rõõmsad töötama koos teiste rahvastega praktiliste tulemuste saavutamiseks. Mis ükskord kujutas tööliste paremate elutingimuste loomise tarvidust, see on muutunud nüüd maailma majanduse tarviduseks. Olen kuulnud teel, ütles miss Perkins, nagu oleks Ameerikas oodata sotsiaalset konflikti. Midagi sellast pole oodata. Praegu on Ameerika tööstuslikud vahekorrad stabiilsemad kui

mõned aastad tagasi. Tööandjate ja töövõtjate vahel valitsevad kokkulepped. 75% neist kokkulepetest saavutati rahulikult teel. Viimasel ajal on tööandjate ja töövõtjate vaheline arusaamine suurenenud. Ka statistika streikide kohta tõendas seda.

Selline kollektiivse julgeoleku teostumine sündis rahulikult ja vabatahtlikult. Valitsus aitas vaid kaasa tööandjate ja töövõtjate kokkusaastumisel ja küsimuste lahendamisel. Oleme kindlustanud tööliste vaba ühinemise oma organisatsioonidega. Laste tööjõu kasutamise keeld on teostatud. Samuti sündis ka palkade alammäära kehtimapanek vaid olukordi arvestades. Meie süsteem eeldab osariikide heakskiitu ja paljudes osariikides on kinnitatud seadused, mida kongress (parlament) võttis vastu. Suurimaks küsimuseks kujuneb tänapäeval töötaolek. Seda pehmentatakse abirahadega ja avalike tööde korraldamisega, kuid see ei rahulda küllaldaselt. Peame leidma tööpüüduse täieliku lahenduse. Tahaks loota, et sotsiaalse edu rinne seatakse üle maailma, nii et igapäevase võimaldataks parem elatistase.

Ei peaks olema halvasti tasutatavat, ekspluateeritavat töölist üksikutes maades. Meie Ameerikas oleme annud parimat eeskujut. Kokkutulnud rahandus- ja majandusmaailma ning tööliskonna juhid peavad rakendama oma parema intelligentsi ja tahte selle eesmärgi saavutamiseks.

Elu jutustab tõsiasjadest

I. Reimaste

Juba üle aasta olen Tartu üldhaigekassa teenistuses haigete kontrolörina. Lühike aeg, kuid on jäänud meele nii mõnigi kurb tõsiasi tööliskorterite-kodu külastamisest. Visiteerimiste arv ja nende ülelinnaline ulatus võimaldavad küllalt objektiivse ülevaate.

1. Tööliskorter.

Suures enamuses on korter ühetoaline, harvem kahe- ja mitmetoaline. Toa asukoht on äärmiselt varieeruv — keldrikorralt 4.—5. korra katusealuseni, südalinnast viletsaima agulihurtsikuni. Üldiselt on korterid väga viletsad ja sageli ei vasta nad vähimailegi tervishoiulisile nõudeile. Remont on igane, sageli tehtud ainult dekoratsiooniks, seinad on mustad ja määrdunud, ukseid-aknad väga „õhu- ja tuulerikad“, valgust on mõõdukalt hulgal, põrand värvimata, lauad mädanenud, mille pragudest ei tule mitte just head lõhna, rääkimata mustuse kogunemisest

ja kirpude jne. siginemise võimalusest. Keeduvõimaluseks on kaminasüsteemi pliit ahjuga, harvemini köök eraldi. Ka pliit ja ahi on pahatihti lagununud, tõmbejõud on nõrk ja toas on alatisealt suitsu-vingu.

Üürist ülevaate saamiseks olen seda sageli tööliselt pärinud, et sel teel teha võrdlusi. Ja siin võib leida väga vastutulematu pildi. Keskmiselt on ühetoalise korteri üüriks 7—10 krooni. Huvitav on märkida, et tuba, mis kuidagi vastab nõudeile, asub alumisel korral jne., maksab 8 kr. kuus, siis vahest paar maja edasi juba katusealune tuba, äärmiselt armetus seisundis, mahult vähem, maksab isegi 8,5 kr. kuus! See on näiteks sellest, et meie üürid pole korraldatud ja on liig ühepoolsed. Üürnik-tööline peab maksma kõrget tasu, kuid majaomanik ei võta üldse vaevaks teha korterit — vähimalt võimaluse piires — elunõudeile vastavaks.

Kui küsida, miks peremees ei tee remonti, miks seda ei nõuta, siis on vastus peaaegu alati üks ja sama: see pole tema asi! Kui ei meeldi, võidavat minna!

Tuleb küll imestada, et sellane olukord esineb tänapäeval! Korraldatakse üleriiklikud puhtusenädalad, räägitakse kõikjal suurest ja hoogsast kodukaunistamisest! Need ideed on head. Kuid kui juba on kodukaunistamine, siis ärgu piirdugu see ainult ilupuude istutamisega — see on ju muidugi ka ilus nähtus — vaid tuleks ka hoolitseda, et tuhandete tööliste kodu minimaalseimalki elunõudeile vastaks. Oleks tarvis riiklikku korraldust, korteriinspeksioone jne. puhtuse kontrollimiseks ja korterite seisundite parandamiseks.

Oleks soovitav, et majaomanikud ise taipaksid oma maja korrahoiu vajadust ka laiemas ulatuses — peale tänavapühkimise ja õuekoristamise.

Erandeina meenuvad üksikud juhud, kus korter oli nõudeile vastav ja ka üür inimlik. Kui ma siin imestusega pärsin sellase harulduse põhjust, siis vastati: „Meie peremees on ise ka tööline ja tema ei tahagi tööliselt kallist üüri!“

Majaomanikud ei tohiks arvestada seda, et korterite nõudmine suur on, küll leidub elanikke. Oleme teadlikud majaomanike kohustustest maksude jne. näol (mis alati puhutakse määratu suurteks!), kuid nende tasatagemisel üürnike arvel ei tohiks minna äärmustesse. Teiseks — remonti ei tuleks teha mitte väliseks dekoratsiooniks, mis pärast lühemat aega kaotab oma väärtuse. Ajutiselt on siiski sel ju suur väärtus, aga kassikullana ta väärtus osutub siiski väikeseks.

Jääks soovida, et juba olevad korterid peaksid vastama üldisile tervishoiulisile nõudeile. Korteriprobleemi osas oleks see üks esimesist nõudeist laialdase rahvakihhi — tööliskonna — heaoluks sotsiaalse ülesandena, ja selles osas peaksid vastavad ringkonnad tundma tõsist huvi selle küsimuse lahendamise võimaluste vastu.

2. Tööliskorteri tervishoid.

Tundub vahest esialgu võõrastavana sellane probleem, kas on see tõesti omaette peatükk? Isiklikult pean seda täiesti õigustatuks, millele tuleb pühendada küllaldast tähelepanu. Küsimus on iseendast laiaulatuseline, kuid piirduksin üksikute ääremärkustega.

Kuulsime eespool, et valdavas enamikus on korter ühetoaline. Üks ja sama tuba on köök, pesukoda, söögituba, eluruum, magamistuba jne. Näeme, et sellase toa koormatus osutub äärmiselt suureks ja selles elamine üldiste tervishoiuliste nõuete kohaselt (puhas õhk, paras niiskus, puhtus jne.) polegi minu arvates kerge ülesanne — vastupidi, see nõuab suurt hoolt ja vaeva. Siin oleks raske ka midagi teha — ikka on vaid üks tuba. Küll saab aga midagi teha teises osas — toa korras- tuses ja seda tõde võib täheldada ka üldiselt.

Jälgides üksikute korterite seisundeid võib sageli kohata kontrastseid vaatepilte. Toa sisemus on korraldamata, kõikjal valitseb mustus, õhk on täiesti riknenud jne. Teises kohas leidub koguni väike kanakasvatust toas! Mul on silmade ees järgmine pilt: mees tegeleb saapaga (käsi haige), abikaasa istub toolil ja heegeldab, väike laps roomab laua all — seejuures esimesest pilgust nähtub kogu sisustuse lohakus, korraldamatus, mustus.

Sellaseid ja halvemaidki olukordi võib leida. Vaadake, siin ei oska mina endale olukorda selgitada teisiti kui pean heitma raske süüdistuse abikaasale-naisele. Üks pilk üle toa ukse — kohe võib näha, kas tegevuses on olnud naise hoolitsev käsi. On tõesti hea meel näha, kui üsna viletsateski oludes valitseb piinlik puhtus ja maitsekas kord. Mul puuduvad andmed selle kohta, millega on seletatav teatud inimeste juures puhtusetunde puudus: kas vähese haridusega, lohakusega või aja- puudusega. Ei tohiks küll enam kuulda lauset: ma pole koolis käinud, kust mina seda peentele tundenen — ema ka pole õpetanud! Vaese töölise asi, ei see mõistagi paremini elada. — Ei, vaesus ei takista tuba puhasta-

mast, kuid peab olema teadmine, et puhtus pole ainult rikkaste erilõbu! Vaesele töölisele ta ühetoalises korteris on seda veel rohkem tarvis! Tänapäeval antakse vastavasisuliselt selgitusi igal võimalikul juhul koolides, ajakirjades jne. Ärgu jäägu need „ilusateks sõnadeks koolitatud meestelt“, vaid need on öeldud ja mõeldud selleks, et nad tuleksid rakendamisele tegelikus elus.

Hoidke oma tuba, oma kodu puhas ja korras, siis on ta armas teile enesele, teie abikaasale ja lastele. Pidage meeles, et räpane välimus, halb õhk jne. on tervise kahjustajad (eriti lapsele!) ja sageli perekonnaõnne hävitajad.

Pole see ka õigus, kui öeldakse (eriti vanemad inimesed), et meie esivanemad elasid suitsutaredes, kus oli siis see puhtus või asi! Ei puudunud sealgi puhtus, kuid me pole enam esivanemad ega ela esivanemate ajastul. — Uus aeg, uued nõuded ja kombes! Elu areneb kindlas tempos edasi ja inimene peab sellega kohanduma, et mitte muutuda elu võõrkehaks olevas ajas!

3. Töölise elumuresid.

Jaan Lattik kirjutab „Postimehe“ lihavõtte-numbris (nr. 105 16. IV 38): „Oli kord mure öelnud vaesusele, kui nad olid sattunud vaidlusse, kellel on rohkem tööd ja tegemist, et mina — mure on mu nimi — lähen ka valitsejate ja võimumeeste lossi ja sinna ei lase keegi vaesust sisse. Ja tal on õigus. Mure võib kõik ukseid ja südamed lahti murda.“

Harilikult on ikka vaesus ja mure käsikäes, kus nad siis koos võimutsevad. Tänapäeval teenistusvõimalused pole hiilgavad (otsesteks võistlejateks on pealegi välismaalased töölised ja seda üsna suurel arvul!) Töötasud on sageli vähesed (eriti naistel!), kuna samaaegselt elukallidus on tõusmas igal alal. On paljusid perekondi, kus leivateenijaks on ainult üks perekonnaliige: isa, poeg, tütar, lesk ema jne. On arusaadav, et iga sent on siin kallis ja suure väärtusega. — Paljud saavad ka sellest aru. Tagasihoidliku elu arvel on osanud muretseda endale

mugava kodu iga teadlik ja tahteline korralik tööline. Sellases kodus on perekonnaelu eeskujulik, lastekasvatus ja nende eest hoolitsemine korralik. Ootamatu külalisena võib äkki ilmuda mure ja sageli hiljem vaesus oma raskete pahedega.

Üks mure kujusid on — haigus. See sunnib puuduma töölt ja igapäevasest tegevusest mõnd aega, jättes sageli suured lüngad. Tänuväärased on siinkohal omaabi — haigekassa j. t. — toetused. Tervise taastudes läheb elu endist rada.

Raske moment on vanusepiiri saabumisel töötuks jäämine. Olen kuulnud ja näinud paljusidki tundmas muret — mis teha? Heal juhul võib loota laste abile, aga midu? Sotsiaalseadustiku vastav korraldus on siin äärmiselt suure tähtsusega (vanusetasu!).

Mure raskeimaks kujuks on alkohol oma kaaslastega. Kui palju-palju on meil räägitud alkoholi halbust, mida kõiki võime kogeda, näha igapäevases elus! Ometigi kõik see nähtavasti osutub väheseks, alkoholivastast võitlust naerdakse ja karskeid isikuid pilgatakse („Sina polegi mees, kui sa viina ei joo!“). Pole siinkohal paik pikemaks aruteluks. Kahju on kuulda abikaasa kaebusi joodikust mehest, näha masendavat viletsust, mida kannatavad vaesed lapsed! Kuidas siin anda abi? — Jah, raske on niikuinii töölise elu ja alkohol teeb seda veelgi raskemaks — mure võidutseb vaesusega!

Ütleksin niipalju: mees ja naine, kui tahate elada loomulikku elu, siis hoiduge alkoholist! Alkohol hävitab teie elukorraldava võime ja lõpuks teid ennast.

Ütlete: tee päevast-päeva rasket tööd, siis ikka nagu tahaksid ka veidi lõbutseda. Õigus! Kuid ärge unustage, et alkohol pole ainus lõbuvahend. Tõsi, ta on küll sageli kergesti kättesaadav ja kiiremini mõjuv (suur halbust!), aga tema kahjustus on äärmiselt suur.

4. Kodune ravi.

Eriti selles osas olen saanud hea ülevaate. Minu visiividid olid alati ajalt erisugused ja ootamatud, mis võimal-

dasid näha haigeid mitmesugustes olukordades. Paljud küsivad imestusega, miks neid kontrollitakse, nad ei käi tööl jne. Muidugi on kontrollimise ülesandeks otseste kuritarvituste avastamine, kuid teiseks leiame olevat vajalike jälgida haigeid ravimise kestes arsti korralduste täitmises. (Viimasel juhul peaks kontrolör ise olema teadlik ravimisest.)

Kuritarvitusi arsti korralduste suhtes leidub palju rohkem kui teisi (sala- ja töö käimine haiguste kestes jne.). Sageli küll tingib seda paratamatus, kus haige on üksik inimene jne., kuid on ka sihilikke eksimusi. Arstil tööpäeva koormatuse tõttu ei jatku aega saagedasteks haige jälgimisteks; kuid haigusekäigu arenemisest saab arst alati teatud ülevaate ravimise korralikkusest. Ebakorreksete haigete suhtes

kaob arsti usaldus ja vastavalt muutub loomulikult ka ta käitumine. Mulle tunduvad täiesti põhjendamatuina haigete mitmesugused süüdistused arstide suhtes. Oldagu ise korralik, siis on kõik hästi.

Ma ei taha peatuda üksikasjaliselt mitmesuguste puuduste juures, mida olen leidnud. Arstilt saadud õpetusi ja korraldusi tuleb täpselt täita! Seda esmajoones enda tervistumise huvides ja teiseks — et poleks ütlemist kontrolli teostajal ega teistel. Kui tekib ravi kestes arusaamatusi, siis tuleb need lahendada ikka esmajoones raviva arstiga, aga mitte ütelda: see arst ei oska midagi, mina tahan teist arsti. Ärge unustage, et ikka arst on teadlik teie haigusest ja ta võib teid soovitada ravimisele sobiva eriarsti juure.

25 aastat kestnud pideva ja tõhusa töö puhul

A. Linnomägi

Lugeses „Töö ja Tervis'es“ Tartu üldhaigekassa peakoosoleku otsust pidulikult mälestada oma 25-a. tegevuse tähtpäeva, tuleb tahtmata meele aeg enne haigekassade sündi, nende esimesed tegevusaastad ja silme ette kerkib see hiigelsuur töö ja tähtsus, mis haigekassadel ja üldse sotsiaalkindlustusel on tööliste elus.

Nüüd, kus meie hulk aastaid oleme juba osa saanud praegusestki veel mitmetäiuslikust sotsiaalkindlustusest, võime ka kindlamini tunda tema head mõju töötava rahva elule ning aru saada sellest viletsusest, mis oleks palgatöölise seas valitsenud haiguste ja tööõnnetuste puhul, kui töölised oleksid jäänud täiesti kindlustamata. Nüüd iga teadlik tööline ja haigekassa liige võib arvata, kui palju pisaraid ja ohkeid on vähendanud see abi, mis haigekassadest on saadud peale otsekohe arstiabi, rahaline toetus, millega on ära hoitud nii palju viletsust ja äärmist puudust kasaliikmete ja nende perekondade keskel.

Meie palgatöölise töötasu on enamikus nii väike, et sellest ei küüni enam vähem inimväärse äraelamise rahuldamiseks, seda vähem veel, et sellest

saaks koguda tagavara haiguste ja tööõnnetuste puhuks.

Tuleb meele võitlusi, mida töölistel on tulnud aastaid pidada, et sedagi kärbitud seadust kätte võita. Elasime ju töölistele väga raskel ajal, läinud sajandi lõpul ja käesoleva algaastail, kus tookordne tagurlik Vene valitsus iga edusammu püüdis takistada. Iga algatus, mis vähegi valitsusele ei olnud soovitav, lämmatati kohe alguses. Kuid kõigile takistustele vaatamata, tänu selle aja Vene töölisliikumisele, kus ka meie üks osake olime, mida kroonisid 1905. a. ja suur Vene revolutsioon, oleme jõudnud ajani, kus juba iseseisvalt võime tegutseda oma heakäekäigu eest. Meil on ka aastate jooksul selgunud rida tegelasi, kellel on võimeid ja tahtmist üldsuse heaks töötada.

Iga algus on olnud töölistegelaste raske. Seda me näeme ka 1912. a. seaduse elluviimisel, seda näitab ka see, et 1913. a. tuli põranda alla kaduda innukal tööliskindlustuse tegelasel, selleaegsel Peterburi metallitöölise kutseühisuse esimehel A. Kisselevil. Tänu võib mäletada neid tööliskindlustuse esimesi pioneere, nagu Gvosdevi ja teisi, kel oli

arusaamist ja püsivust tööliskindlustuse raskeks tööks.

Tol ajal saadeti kahtluse all olevad töölistegelased ilma kohtuotsuseta aastateks Vologda ja Arhangeeli kubermangu asumisele, mõni veel kaugemale Siberisse, Jenissei ja Leena jõgede kallastele. Teiste seas sai selle saatuse osaliseks ka J. Ode, kes nüüd uutes oludes oli mõni aasta Eesti Haigekassade

Liidu sekretäriks, kust ta siirdus linnateenistusse.

Ka praegune haigekassade töö on pikaks ja püsivaks võtluseks paremuse poole, sest iga päev toob uusi ülesandeid ja nendest õige arusaamine ja nende elluviimine nõuab palju vaeva, milleks tuleb soovida palju jõudu ja püsivust.

Per Bergmann surnud.

Rootsi ametiühingulist liikumist on tabanud ootamatult raske kaotus. Kutseühingute keskliidu peasekretär Per Bergmann suri neil päevil Stokholmis Serafimeri haiglas pika ja raske haiguse järele. See on juba kolmas kaotus rootsi kutseühingulisele liikumisele lühema aja jooksul. Esiteks lahkus elavate kirjast sekr. Arvid Thoberg, siis esimees Edvard Johanson ja nüüd Per Bergmann.

Per Bergmann viibis haiglas juba 19. aprillist saadik ja arstid ennustasid juba aegsasti tema rasket seisukorda ette. Eesti tööliikumisel on põhjust eriti tuletada meele Per Bergmanni, sest Bergmann oli esimesi rootslasi, kes tuli isiklikult meie tööliikumisega lähemalt tutvuma ja võttis osa Eesti Tööliikumise Keskliidu esimesest kongressist ja hiljem aitas kõigti kaasa meie kutseühingulise liikumise aineliseks ja moraalseks toetuseks.

Per Bergmann sündis 5. novembril 1882. a. väikeses onnis Öster Bitterna kogukonnas Skaraborgi läänis. Kehva perekonna lapsena tuli tal juba varakult hakata muretsema lisa enese ja oma perekonna ülalpidamiseks. Pärast kooli lõpetamist asus ta rätsepa juure õpilaseks, kus ta töötas 1½ aastat, kuid siis jättis ta selle ameti ja siirdus tislari elukutsele, õppides mudelitisleriks.

Töötades mitmesugustes töökodades puutus ta kokku selleaegse tööliikumisega, mis teda haaras täiel määral. 1904. a. liitus ta sotsiaaldemokraatliku noorsoo liikumisega. 1906. a. asutas ta koos teiste seltsimeestega Trollhättas esimese ametiühingu. Ta valiti kutseühingu esimeseks esimeheks ja ta tegi kõik mis võimalik tööliste huvide kaitseks. Kuulsa rootsi suurstreigi puhkedes oli Bergmann töö mudelitislerina ASEA tehastes Västerås. Bergmann sai siin kohe streigikomitee esimeheks, oli kogu aeg streigi juht ja hing ning kõikjal Västeråsi tööliste esindaja.

Selles suures jõukatsumises esines viha ja kibedus mõlemal poolel ja selle tulemusena püüdsid tööandjad oma mõju panna maksa kõikjal, kus see oli võimalik, ning maksa töölistele majanduslikult kätte. Kui suurstreik lõppes, teatati Bergmannile, et teda ei vajata enam ASEA tehastes. Tema kuulus sel ajal nende paljude hulka, kes kaotasid teenistuse ega saanud oma kutse alal tööd. Seetõttu

pidi ta kaks aastat end elatama juhusliku tegevusega.

1911. a. tuli ta Stokholmi, kus viimaks sai koha oma kutsealale. Temast tuli peagi Stokholmi mööblitiserite kutseühingu esimees ja 1917. a. ta astus organisaatorina Rootsi puutööliste liidu teenistusse. 1920. a. valiti ta Rootsi ametiühingute keskliidu organisaatoriks ja 1930. a. keskliidu peasekretäriks. Organisaatorina oli Bergmann parimaid kõnelejaid ja oma elukutses ta rändas suure Rootsimaaristi ja põigiti läbi. Sekretärina oli ta hinnatud tööjõud ja hea organisaator ning seltsimees tegelikus töös.

Inimesena polnud huvitavat jutukaaslast kui Per Bergmann. Ta kõned sädelesid vaikusest ja sageli ka headest kirjanduslikest tsitaatidest ning sobival kohal täiendas ta neid tabava luulega. Noorsoo- ja karskusorganisatsioonides oli ta tuntud hea deklamaatorina. Ta oli alati nõutud kõneleja. Bergmanni nimi pole ainult tuntud Rootsis, vaid ka Genfis ja kogu Euroopa töölikongressidel, kus ta töötas kaasa väärtusliku ja hinnatud tööjõuna. 1933. a. alates oli ta rootsi tööpuuduse vastu võitlemise komitee liige. Kutseühingute keskliidu esimehe Edvard Johanson surma järele ta oli üks aasta töönoorkogu liige.

Isiklikus kokkupuutumises Per Bergmanniga oli ta huvitatud meie tööliikumisest ja selle arengust ning raske on leida inimest, kes nii ennastohverdavalt alati oli valmis teiste maade tööliikumise inimeste abistamiseks ja informeerimiseks rootsi oludest.

Bergmannist on jäänud parimad isiklikud mälestused ja raske on sõnades väljendada tundeid, mis siinpool Balti merd Bergmanni lahkumine elavate kirjast põhjustas.

J. M.

Kindlustusnõukogu otsuseid

Kinnitatud sotsiaalministri poolt 21. mail 1938. a.

Kindlustusnõukogu 11. aprilli 1938. a. üldkoosolekult.

Üldkoosoleku juhataja: Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Osakonna direktor J. Sonin, liikmed: sotsiaalkindlustuse juhataja P.

Margna, vanem tööinspektor Joh. Põllu-
püü, majandusministeeriumi esindaja J.
Kark, põllutööministeeriumi esindaja V.
Roosileht, tööandjate esindajad: K. Maur-
ritz, Joh. Reintalu, töövõtjate esindajad:
L. Johanson, V. Luksepp, M. Toom ja N.
Andresson.

Koosolekule ei ilmunud kohtuministeeriumi
esindaja Joh. Raid, majandusministeeriumi
esindaja E. Vendelin, sotsiaalministeeriumi
esindaja dr. J. Mälton, Arstide Koja esin-
daja dr. T. Asu ja töövõtjate esindaja P.
Kauksi asemik P. Paal, kellele kutsed olid
saadetud.

Aruandja sotsiaalkindlustuse juhataja P.
Margna, protokollija töökaitsese ja sotsiaal-
kindlustuse osakonna assistent V. Maaimik.

I.

**Ettekanne Kindlustusnõukogu eelmise üldkoos-
oleku protokoll kohta.**

Aruandja P. Margna teeb teatavaks, et
Kindlustusnõukogu eelmise üldkoosoleku proto-
koll 19. detsembrist 1936. a. on sotsiaalministri
pool kinnitatud 22. detsembril 1936. a., ja proto-
kollist ärakirjad saadetud kätte Kindlustus-
nõukogu liikmetele.

Protokoll ettelugemist ei nõuta. Parandusi
ei tehta. Ettekanne võetakse teadmiseks.

II.

**Ettekanne Eesti Haigekassade Liidu XV ja
XVI kongressi, 1936. ja 1937. a. aruande ning
1937. ja 1938. a. eelarve kohta.**

Kuulanud aruandja ettekande Kindlustus-
nõukogu üldkoosolek otsustas:

Eesti Haigekassade Liidu [XV kongressi
protokoll, 1936. ja 1937. a. aruanded ning
1937. ja 1938. a. eelarved võtta teadmiseks.

Liitunud haigekassadele lubada tasuta
Eesti Haigekassade Liidule 1937. ja 1938. a.
liikmemaksu à ½% suuruses haigekassadele
aasta jooksul sissetulnud liikme- ja juuremak-
sudest.

III.

**Petseri linnavalitsuse kaebus Kindlustusnõu-
kogu üldkoosoleku otsuse peale 21. X 1936. a.,
elektrijaama TTS IV ptk. määruste alla arva-
mise pärast.**

Kindlustusnõukogu, vaadanud läbi Riigi-
kohtu administratiiv-osakonna otsuse (toime-
tus nr. 73¹ — 1937. a.) Petseri linnavalitsuse
kaebuse asjas Kindlustusnõukogu üldkoosoleku
21. X 1936. a. otsuse peale Petseri linna elek-
trijaama TTS IV ptk. määruste alla arvamise
pärast leidis:

Riigikohtu administratiiv-osakond on Kind-
lustusnõukogu üldkoosoleku otsuse 21. X 1936
tühistanud ja saatnud Kindlustusnõukogule
uueks otsustamiseks motiividel, et Kindlustus-
nõukogu pole kaalunud küsimust, kas Kindlus-
tusnõukogu üldkoosoleku 19. VI 1935. a. otsuse
põhjenduseks olnud asjaolu — väiketööstuslike
kätiste väike kandejõud, mis ei kindlusta kül-
laldaselt töölisi ja ta perekonda tööõnnetuse
korral, on kohaldatav juhul, millal on tegemist
linnaomavalitsuse ettevõttega.

Kindlustusnõukogu küsimust arutanud ning
käsitades Kindlustusnõukogu seadust ja kodu-
korda

otsustas:

tühistada oma otsus 21. X 1936. a. (päevakor-
ra p. 9) osas, millega arvati Petseri linna
elektrijaama TTS IV ptk. määruste alla kuu-
luvaks.

IV.

**Võru maavalitsuse poolt 31. VIII 1937
nr. 1669 esitatud selgituse küsimused:**

a) Põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu
kindlustamise seaduses (RT 12 — 1936) nõu-
tava tööõnnetuse teadaande täitmise,

b) põllumajanduslike hoonete ehituse juures
töötavate töölise kindlustamise ja

c) vallavalitsuse hoonete korstnapühkijate
haigus- ja õnnetuskindlustuse asjas.

Võru maavalitsus on palunud Kindlustus-
nõukogult vastust Tsooru vallavalitsuse poolt
esitatud küsimustele:

1) kas kannatanu võib ise esialgselt kirju-
tada alla tööõnnetuse teadaandele, kui tööand-
ja keeldub alla kirjutamast, ning millise korra
järele võetakse tööandja viimasel juhul vas-
tutusele,

2) kas põllumajanduslike hoonete ehitus-
tööd, kui need on antud välja hankijale, kuulu-
vad põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kind-
lustamise seaduse alla ja

3) kuidas tuleks toimida vallavalitsuse hoo-
nete korstnapühkija — kelleks on vallas
elav isik, kes selle töö teeb ära kõrvaltööna
— juhusliku töö ja teenistuse juures haiguste
ja tööõnnetuste vastu kindlustamises.

Kindlustusnõukogu küsimusi arutanud ning
käsitades Kindlustusnõukogu seadust ja kodu-
korda

otsustas:

1) Põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu
kindlustamise seaduse § 26 ja RT 1936, 34, 261
avaldatud sotsiaalministri määruse järgi on
tööandja või tema asemik kohustatud täitma
vastava teadaande planketi põllumajandusliku
töö juures juhtunud tööõnnetuse kohta.

Juhul, kui tööandja või tema asemik seda
ei tee, siis ei ole õigustatud seda tegema ka
keegi teine ja kannatanul tuleb pöörata politi-
sei poole selleks, et juurdlusega tõestataks
õnnetusjuhtumi fakt ja tööandja või tema
asemik võetaks vastutusele Kriminaalseadus-
tiku korras planketi mitte väljaandmise eest,
kui juurdluse tulemustel see põhjendatuks
osutub.

Säärastel juhtudel tuleb õnnetusjuhtumi
ravimise kulud tasuta töölisel enesel või tema
vaesuse korral võimaldada temale ravi Hoole-
kande seaduses ettenähtud üldises korras.
Osutub juurdluse andmetel, et aset on leidnud
põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlus-
tamise seaduses ettenähtud õnnetusjuhtum,
siis vastavate tõendite ettepanemisel Sotsiaal-
ministeerium maksab need kulud tagasi sel-
lele, kes need tasunud.

2) Küsimuse põhjalikumaks kaalumiseks
otsustatakse see anda komisjoni, kuhu vali-
takse üldkoosoleku liikmed P. Margna, J.
Reintalu ja L. Johanson.

3) Mis puhtub vallavalitsuse poolt näida-
tud tingimustel palgatud korstnapühkijasse,
siis tema ei ole tööõiguse mõttes tööline ning
säärasena ei allu kindlustusele.

V.

Tartu üldhaigekassa seletusepärimine 19. III 1937. a. nr. 667 haigekassa peakoosoleku hääletamise korra kohta.

Tartu üldhaigekassa on kirjaga 19. III 1937. a. nr. 667 pöördunud Kindlustusnõukogu poole ning palunud seletust:

1) mida tuleb mõista „lihtsa häälteenamuse“ all, kas koosolekust osavõtjate enamust või hääletusest osavõtjate enamust ja

2) kas juhatuse liige loetakse valituks ka siis, kui tema on saanud küll rohkem hääli kui teised kandidaadid, kuid selle juures on tema poolt hääletatud vähem kui pool koosolekust või hääletusest osavõtnud volinikest.

Kindlustusnõukogu üldkoosolek küsimusi arutanud ning käsitades Kinnituspõhikogu seadust ja kodukorda otsustas anda alljärgneva seletuse:

1) Tartu üldhaigekassa põhikiri ei sisalda mingisuguseid eeskirju selle kohta, kuidas tuleb talitada, kui teatava küsimuse hääletamisel kassa peakoosolekul on jäänud mõned osavõtjad erapooletuks. Sellest võib järeldada, et säärasel juhtumil kohaldatakse harilik kord, mille järgi hääle lugemisel võetakse arvesse ainult tegelikult antud hääle arv. Lihthäälteenamuse (relatiivse) puhul loetakse ettepanek vastuvõetuks, kui selle poolt antud hääle arv on suurem vastu antud hääle arvust; kahest ettepanekust loetakse vastuvõetuks see, mis on rohkem poolthääli saanud.

2) Juhatusliikmete valimise kord on ette nähtud haigekassa põhikirja eriparagrahvis (375) ning valimisel ei ole alust kohaldada põhikirja § 68 ettenähtud eeskirja häälteenamuse kohta. Nii loetakse juhatuse liige valituks, kui tema poolt on saanud rohkem hääli kui teised kandidaadid, sõltumatult tema poolt antud hääle arvu suhtest hääletajate üldarvule.

VI.

Sotsiaalkindlustuse juhataja seletuse pärimine Põllutööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse (RT 12 — 1936) teostamisel tekkinud kahtluste lahendamiseks.

Sotsiaalkindlustuse juhataja on palunud Kindlustusnõukogult seletust Põllutööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse teostamisel tekkinud kahtluste lahendamiseks alljärgnevas küsimusis:

1) Kas tuleb lugeda põllumajandusliku töö juures tekkinud õnnetuseks PÕVKŠ § 4 mõttes, kui peremees saadab oma tööliste naabertallu teist töölist tööle kutsuma ja sealjuures teda hammustab naabertalu koer.

2) Kas tuleb lugeda põllumajandusliku töö juures tekkinud õnnetuseks PÕVKŠ § 4 mõttes, kui tööline peremehe käsul turbavedu toimetades talvel kukub jalgapidi läbi jää vette ja selle tagajärjel märjaks saanud varvas töö edasi olles ära külmab.

3) Kas tuleb lugeda põllumajandusliku töö juures tekkinud õnnetuseks PÕVKŠ § 4 mõttes, kui karjane karjas olles ettevaatamatuse tagajärjel sügisel kukub veega täidetud kraavi ja sellest saadud külmetuse tagajärjel hiljem haigestub.

4) Keda tuleb lugeda töövõimetuks PÕVKŠ § 17 p. 3 mõttes.

5) Mis tuleb mõista „tegeliku ülalpidamise“ all PÕVKŠ § 17 p. 3 mõttes. Kas tuleb arvestada vanema teiste elusolevate lastega, kes maksvate seaduste järgi peavad vanemaid ülal pidama, kuid seda ei teinud.

6) Kas võib sammeid PÕVKŠ järgi anda ka neile, kellele ei ole tööandja poolt täidetud selle seaduse § 26 ettenähtud planketti, kui õnnetuse asjaolud on muul teel tõestatud.

Kindlustusnõukogu küsimusi arutanud ning käsitades Kinnituspõhikogu seadust ja kodukorda, otsustas seletada:

1) Tuleb arvata PÕVKŠ alla kuuluvaks õnnetuseks, kui peremees saadab oma põllutöödele palgatud tööliste naabertallu teist töölist tööle kutsuma ja sealjuures hammustab teda naabertalu koer, sest tööliste teise tallu minek oli tööandja poolt põllumajandusega seoses oleva käsu täitmine ja nii siis töölepingualune töö PÕVKŠ § 1 mõttes ja õnnetus oli tingitud selle töö täitmisest.

2) Tuleb arvata PÕVKŠ alla kuuluvaks õnnetuseks, kui põllutööline talu tarvis turbavedu toimetades kukub jalgapidi läbi jää vette ja selle tagajärjel hiljem varvas ära külmab, sest turbavedu talu tarvis on põllumajanduslik töö PÕVKŠ § 1 mõttes ja varvas külmutamine on sõltuvuses töö juures ning selle tagajärjel tekkinud jala märjaks saamisest. Juhiste järgi töövõimekaotuse määramiseks tervisriike puhul (RT 13 — 1938) loetakse tervisriike õnnetusjuhuslikuks ka siis, kui see on tekkinud mõne termilise välise teguri järsust toimest (§ 8). Käesoleval juhul on tegemist varvas külmutamisega vettekukkumise tagajärjel. Sellega vigastus on tekkinud termilise välise teguri järsust toimest.

3) Tuleb arvata põllumajandusliku töö juures tekkinud õnnetuseks, kui karjane karjas olles ettevaatamatuse tagajärjel kukub veega täidetud kraavi ja sellest saadud külmetuse tagajärjel haigestub, sest karjaskäimine on omalt iseloomult põllumajanduslik töö PÕVKŠ § 1 mõttes ja haigestumise põhjuseks oli äkiline termiline muutus põllumajandusliku töö juures kraavi kukkumisel. Asjaolu, et kukkumine toimus ettevaatamatuse tõttu ei ole mõduandev. PÕVKŠ § 6 järgi ei ole kindlustustasu saamise õigus ainult siis, kui vigastus tekkis kannatanu enese kuritahtlikkusest.

4) PÕVKŠ § 17 p. 3 järgi on pensioniõiguslikud need vanemad, kes on töövõimetud ja elavad surnu tegelikul ülalpidamisel, kuid seadus ei määra ligemalt, keda lugeda töövõimetuks. Silmas pidades seda, et seaduse sihiks on anda ülalpidamist neile vanematele, kes on kaotanud toitja ega ole ise suutelised teenima ülalpidamist, tuleks töövõimetust otsustada normide alusel, mis käsitatakse hoolekandelise toetuse määramisel. Sellepärast siis tuleb PÕVKŠ § 17 p. 3 ettenähtud töövõimetust otsustada Hoolekande seaduse vastavate normide kohaselt.

5) PÕVKŠ § 17 p. 3 ettenähtud „tegeliku ülalpidamise“ all tuleb mõista, et surmasaanud laps pidas ülal oma vanemaid kas täielikult

või et ta andis neile toetuse niisugusel määral, mis oli vanematele kõige suuremaks sissetuleku allikaks; ei tule arvestada asjaoluga, et vanematel on veel teisi lapsi, kes on kohustatud maksvate seaduste järgi andma neile ülalpidamist, kui nad seda tegelikult ei teinud, sest arvestada tuleb faktilise olukorraga.

6) PÖVKŠ § 1 ja 2 mõtte kohaselt on seaduses ette nähtud sammete saamise õigus igal põllumajanduses töötaval palgalisel isikul, kellega on juhtunud seaduse § 4 tähendatud õnnetus. Sellepärast siis ei saa seaduse § 26 ettenähtud planketile anda ainumääravat tähtsust küsimuse otsustamisel, kas õnnetusjuhus töölisega on aset leidnud, sest see oleks samaväärne tööliste seaduse hüvedest osasaamine teha olenevaks tööandja äranägemisest, mis oleks vastolus seaduse § 2 mõttega. Nimetatud plankett on ikkagi vaid üks liik, kuigi tähtsam liik, õnnetusasjaolu tõendus. Järelikult, kuigi ei ole tööandja poolt täidetud mõnedel põhjustel PÖVKŠ § 26 ettenähtud planketti, siis ei või selle all kannatada selle isiku huvid, kellega juhtus õnnetus, ja temale tuleb võimaldada sammeid üldisel alusel, kui vastava juurdlusega on tehtud kindlaks, et õnnetus põllumajandusliku töö juures töövõtjaga leidis aset.

VII.

Viljandi ühishaigekassa seletusepärimine 21. IV 1937. a. nr. 220 vigastunud kassaliikmele arstiabi andmise asjas, kui nimetatule on sama vigastuse pärast määratud pension.

Viljandi ühishaigekassa oma kirjaga 21. IV 1937. a. on palunud Kindlustusnõukogult seletust, kas haigekassaliikmele on haigekassa hiljem kohustatud tarviduse korral arstiabi andma või mitte sama vigastuse puhul, milline on saadud kunagi varem töö juures ja arstitud tal ka terveks ning vigastatule on määratud pension, kuna TTS § 395 seda ette ei näe, vaid otse viitab sellele, et neid arstikulusid vigastatule tagasi ei makseta.

Kindlustusnõukogu üldkoosolek küsimuse arutanud ning käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda otsustas anda alljärgneva seletuse:

Tööstusliku töö seaduse § 300 põhjal antakse arstiabi haigekassa liikmetele sõltumatult sellest, millest haigus on tingitud, järelikult ka sel korral, kui arst tunnustab tarvilikuks järelravi õnnetusjuhtumi läbi vigasaanule, kellele oli juba määratud pension. Mainitud juhul ei saa kohandada viidatud seaduse § 395 eeskirju, kuna need räägivad ainult arstimate kulude tagasimaksimisest, aga mitte sellest, et vigasaanul ei ole õigust raviks, pensioni määramise päevast alates, kui ta on haigekassa liige. Sealjuures tuleb ravi võimaldada TTS III ptk. normide kohaselt kui hariliku haiguse puhul, mitte kui õnnetusjuhtumi puhul.

VIII.

3. jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusameti ja 6. jsk. tööinspektori selgitusepärimine.

a) veeühingute poolt teostatavate maaparandustööde kuuluvuse asjas haiguskindlustuse seaduste alla ja

b) masinatarvitajate ühingute poolt oma töolistega võraste talundites teostatavate rehepeksutööde kuuluvuse asjas PÖVKŠ (RT 12 — 1936) alla.

3. jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusamet, arvesse võttes, et veeühingute tööliste haiguste vastu kindlustamise küsimuses puudub selgus, on palunud Kindlustusnõukogult seletust, kas käesoleval ajal alluvad töölised haiguste vastu kindlustamise seaduse eeskirjadele veeühingute poolt tehtavad mitmesugused magistraalkraavide kaevamise, jõgede õgvendamise ja süvendamise jne. tööd 1) kui neid töid teeb vahetult veeühing ja 2) kui neid töid teeb ettevõtja.

Analoogilise küsimusega on esinenud Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Osakonna direktori kaudu Kindlustusnõukogu ees ka 6. jsk. tööinspektor, kes lisaks mainitud küsimusele palub seletust ka küsimuses, kas põllutööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse alla kuuluvad igal juhul ka need rehepeksutööd, mis masinatarvitajate ühingud teostavad oma töolistega mitteliikmete (võraste) talundites teatava tasu eest.

Kindlustusnõukogu küsimused arutanud ning käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda otsustas 3. jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusameti poolt esitatud küsimuse veeühingute töölised haiguskindlustuse asjas anda päevakorra punkt 4 all moodustatud komisjoni, kuna 6. jsk. tööinspektori poolt esitatud küsimusele rehepeksutööde kuuluvuse asjas PÖVKŠ alla otsustas anda alljärgneva seletuse:

Põllutööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse § 2 järgi on õnnetusjuhtumite vastu kindlustatud kõik põllumajanduses töötavad palgalised isikud, kusjuures seadus ei sisalda mingisuguseid erimääarusi selle kohta, kelle poolt need isikud peavad palgatud olema, kas põllumajanduse pidaja enda või võraste isikute või asutuste poolt. Seepärast tuleb lugeda kindlustatuks õnnetusjuhtumite vastu iga tööline, kes võtab osa rehepeksutöödest, sõltumatult sellest, kas teda palganud masinatarvitajate ühing teeb töid oma liikmete või võraste talundites.

IX.

Viljandi Maaveekomisjoni seletusepärimine 20. XI 1937. a. veeühingute poolt teostatavate maakuivenduskraavide kaevamise tööde kuuluvuse asjas Põllutööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse (RT 12 — 1936) või TTS IV ptk. eeskirjade alla.

Viljandi Maaveekomisjon kirjaga 20. XI 1937. a. on palunud Kindlustusnõukogult seletust, kas veeühingute poolt kaevetavate maakuivenduskraavide kaevajad töölised kuuluvad kindlustamisele Tööstusliku töö seaduse IV ptk. või Põllutööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse (RT 12 — 1936) alusel.

Kindlustusnõukogu asja arutanud otsustas küsimuse anda päevakorra p. 4 all moodustatud komisjoni.

Viljandi Ühishaigekassa seletusepärimine 10. XI 1937. a. nr. 718 TTS § 266 ette nähtud nõude tähtaja asjas.

Viljandi Ühishaigekassa on oma kirjaga 18. XI 1937 pöördunud Kindlustusnõukogu poole seletusepärimisega, kas Tööstusliku töö seaduse § 266 põhjal on nõude tähtaeg haigekassa vastu kõikidel nõudjatel, kelle nõudmised põhjenevad sama seaduse III ptk. määrustele, üks aasta, või võib see tähtaeg mõnel juhul olla pikem.

Nimelt olevat Viljandi Ringkonnakohus leidnud, et kolmandatele isikutele, s. t. mitte kassaliikmetele, on see III ptk. määrustele põhjenevate nõudmiste tähtaeg pikem B. E. S. järele.

Kindlustusnõukogu üldkoosolek küsimuse arutanud ning käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, otsustas anda alljärgneva seletuse:

Tööstusliku töö seaduse § 266 ette nähtud üheaastase aegumise tähtaja kohaldamisel on tähtsuseta, kes on nõudmise esitaja — kassaliige või kolmas isik; mõõduandev on ainult asjaolu, et nõudmine põhjeneks viidatud seaduse kolmanda ptk. määrustele. Sellepärast Tööstusliku töö seaduse § 266 ettenähtud üheaastane tähtaeg tuleb kohaldada sõltumata sellest, kas § 257 kuni § 371-le põhjeneva nõudmise esitab kassaliige või kolmas isik.

Osa otsuseid toome järgmises numbris.

Kindlustusameti otsuseid

7. ringkonna Kindlustusameti 24. mai 1938. a. koosolekult.

Kreenholmi haigekassa volinike üldkoosoleku protokollide, 20. dets. 1937. a. ja 20. märtsi 1938. a., ja 1937. a. aruande läbivaatamine.

Aruandja kannab ette Kreenholmi puuviljavabrikute haigekassa volinike koosolekute protokollid nr. 45, 20. dets. 1937. a. ja nr. 11, 20. märts. 1938. a., ja kassa 1937. a. aruande, märkides ära, et 20. märtsil 1938. a. on volinikkude koosoleku päevakorra pkt. 5 all vastu võetud otsus: Töölisnõukogu poolt omal ajal haigekassa valdamisele antud raamatukogu töölisnõukogule tagasi anda. Teatavasti on haigekassa seda raamatukogu täiendanud ja selleks oma eelarvetesse vastavad summad sisse võtnud. Seega kuulub osa raamatukogust haigekassa varanduste hulka, ja haigekassa võib töölisnõukogule tagasi anda raamatukogust ainult selle osa, mis tema töölisnõukogult oma valdamisele on saanud.

Aruandja paneb ette 20. märts. 1938. a. volinike koosolekul päevakorra pk. 5 all vastu võetud otsuse täitmine seisma panna ja haigekassa juhatusele ülesandeks teha selgitada, missugustel tingimustel ja missuguses koosseisus töölisnõukogu haigekassale raamatukogu omal ajal üle andis.

Vastav materjal kontrollimiseks esitada tööinspektorile. Muus osas protokollid ja aruande teadmiseks võtta.

Kindlustusamet aruandja seletuse kuulunud ja asja arutanud

aruandja ettepaneku põhjendatud olevat.

Eeltoodu põhjal ja Kindlustusameti seaduse § 13, I jao p. 16 ja Kindlustusameti kodukorra juhatusel 7. jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusamet

otsustas:

Kreenholmi puuviljavabriku haigekassa volinike koosolekul 23. 3. 1938. a. päevakorra pkt. 5 all vastu võetud otsuse täitmine seisma panna ja haigekassa juhatusele ülesandeks teha selgitada, missugustel tingimustel ja missuguses koosseisus töölisnõukogu haigekassale raamatukogu omal ajal üle andis, ja vastav materjal kontrollimiseks esitada tööinspektorile. Muus osas protokollid ja aruande teadmiseks võtta.

A/s. „Kütte-Jõud“ haigekassa aruande, haigekassa tegevus- ja tagavarakapitalide seisukohta 31. dets. 1937. a. läbivaatamine.

Aruandja kannab ette A/s. „Kütte-Jõud“ haigekassa erakorralise aruande, mis on esitatud Kindlustusametiotsuse, 28. dets. 1937. a. päevakorra pkt. 2, kohaselt.

Kindlustusameti koosolek 28. dets. 1937. a. läbi vaadates A/s. „Kütte-Jõud“ haigekassa volinike koosoleku protokolle nr. 48 ja 49 1937. a. leidis: 1) 1937. a. lisaeelarve nr. 1, missugune on vastu võetud protokoll nr. 48 päevakorra pkt. 2 järele, täitmise korral jääb tagavarakapital üle poole vähemaks sellest summast, mis oli aruandeaasta alul, kuna lisaeelarve nr. 1 nägi ette tuludeks Kr. 1.500.— tagavarakapitalist.

2) Protokoll nr. 49 päevakorra pkt. 6 järele oli vastu võetud otsuseid, mis nägid ette lisakulusid, missugused ülalnimetatud kassa seisukorra juures tundusid lubamatutena.

Ülaltoodud arvesse võttes Kindlustusamet 28. dets. 1937. a. otsustas volinike koosoleku 1937. a. protokollide nr. 48 päevakorra pkt. 2 ja nr. 49 päevakorra pkt. 6 kinnitamata jätta ja kassa üldise seisukorra kohta seletust nõuda.

Selle otsuse kohaselt esitatud aruandest nähtub, et vaatamata sellele, et tagavarakapitalist 1937. a. võeti välja Kr. 1.500.—, on tagavarakapital sama aasta jooksul kasvanud Kr. 179.94 võrra. Arusaamatus tekkis sellest, et kassa kuu-aruannetest ei olnud näha ülekandeid tagavarakapitali arvele, mis aasta lõpuks on kujunenud Kr. 1.679.94 suuruseks summaks.

Eeltoodud arvestades aruandja paneb ette A/s. „Kütte-Jõud“ haigekassa volinikkude koosoleku 1937. a. protokollide nr. 48 päevakorra pkt. 2 ja nr. 49 päevakorra pkt. 6 all vastu võetud otsused teadmiseks võtta.

Kindlustusamet aruandja seletuse kuulunud ja asja arutanud

le i a b

aruandja ettepaneku põhjendatud olema.

Eeltoodu põhjal ja Kindlustusameti seaduse § 13 I jao p. 16 ja Kindlustusameti kodukorra juhatusel 7. jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusamet

otsustas:

A/s. „Kütte-Jõud“ haigekassa volinike koosoleku protokollide nr. 48, 16. nov. 1937. a., päevakorra pkt. 2 ja nr. 49, 22. dets. 1937. a., päevakorra pkt. 6 all vastu võetud otsused teadmiseks võtta.

Heinrich Põld'i palve haigusabiraha saamise asjus Narva üldhaigekassalt.

Heinrich Põld'ile teade asja arutamise kohta kätte antud.

Aruandja kannab ette Heinrich Põld'i palve, milles H. Põld avaldab, et tema töötanud Eesti Kiviõli a/ü. õlivabrikus ajavahemikul 16. aug. kuni 5. nov. 1937. a., kokku 14 päeva, ja teeninud selle aja jooksul Kr. 76.26. Tööõnnetuse tagajärjel on tema arsti poolt töölt vabastatud kuni 12. jaan. 1938. a. Kõigi nende töövõimetuse päevade eest on Narva üldhaigekassa H. Põld'ile maksnud abiraha 76 senti päevas, võttes keskmiseks päevapalgaks Kr. 1.20. H. Põld leiab, et tema keskmine päevapalk ei ole arvestatud õieti, kuna see TTS § 40¹ eeskirjade järele peaks olema kõrgem. Palub Kindlustusametit asi arutusele võtta.

Selles asjas on H. Põld pöördunud tööinspektori poole avaldusega 31. dets. 1937. a., ja tööinspektori asjatoimetusest nähtub, et Eesti Kiviõli a/ü. käitis on H. Põldiga töölepingu sõlminud 16. aug. 1937. a. 1. nov. 1937. a. on H. Põldiga juhtunud tööõnnetus, mille tagajärjel tema arsti poolt töölt on vabastatud.

Kogu selle aja kestes, s. o. 16. aug. kuni 1. nov. 1937. a., on H. Põld töölt olnud 11 päeva ja saanud tasu kokku Kr. 60.13. Samuti on H. Põld nimetatud aja kestes pidevalt olnud Narva üldhaigekassa liige. H. Põldi keskmise päevapalga saamiseks on kuni tööõnnetuse päevani teenitud summa jagatud kalendri tööpäevade arvuga, arvatud esimesest töötamise päevast. Otsustada tuleb küsimus, kas H. Põldile tööõnnetusest tingitud töövõimetuse puhul abiraha maksmisel arvestada keskmiseks päevapalgaks teenitud palga jagatis tegelike tööpäevade arvuga, või teenitud palga jagatis kalendri tööpäevade arvuga, s. o. kas talitada TTS IV peatüki eeskirjade kohaselt või sama seaduse III peatüki eeskirjade ja Narva üldhaigekassa abirahade maksmise määreuse kohaselt.

Aruandja arvab, et käesoleval juhul tuleb käsitada TTS III peatüki § 309 p. 1, § 310 ja § 311 p. 2-b ja sama § viimase lõike eeskirju, kuna H. Põld tööõnnetuse ajal oli haigekassa liige. R. K. seletuse, 21./5. nov./dets. 1930. a., järele ei või haigekassa abiraha normide kindlaksmääramisel vahet teha abirahade vahel, mis maksetakse harilike haiguste korral ja abirahade vahel, mis maksetakse tööõnnetustest tekkinud haiguste korral. Kuna Narva üldhaigekassa maksab abirahaid igal juhul kõigi kalendri tööpäevade eest, siis on sarnane talitusviis, kus keskmise päevapalga arutamiseks jagajaks võetakse kalendri tööpäevad, täiesti seadusepärane.

Aruandja paneb ette H. Põldile arvestatud keskmise päevapalga põhimõtteliselt õigeks tunnistada.

Kindlustusamet aruandja seletuse kuulunud ja asja arutanud

leia b

aruandja ettepaneku põhjendatud olevat. Eeltoodu põhjal ja Kindlustusameti seaduse § 12 p. 1 ja Kindlustusameti kodukorra juhatusel 7. jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusamet

otsustas:

Narva üldhaigekassa poolt H. Põldile makstud abiraha arvestamise viis põhimõtteliselt õigeks tunnistada.

Edasikaebuse aeg Kindlustusnõukogule 1 kuu jooksul.

Kohtla-Järve haigekassa juhatuse ja valimiskomisjoni liikmete ühise protokolliga 30. dets. 1937. a. ja volinike koosoleku 15. jaan. 1938. a., 19. märts. 1938. a. ja 30. apr. 1938. a. protokollide ja 1937. a. aruande läbi vaatamine.

Aruandja kannab ette Kohtla-Järve haigekassa juhatuse ja valimiskomisjoni koosoleku protokolliga 30. dets. 1937. a. ja volinikkude koosolekute protokollid nr. 1, 15. jaan. 1938. a., nr. 2, 29. märts. 1938. a. ja nr. 3, 30. apr. 1938. a., ja kassa 1937. a. aruande.

Aruandes on tabel I tulude osas pkt. A all sisse kantud 1935. a. tegevuskapitali ülejääk Kr. 3397.55. See summa on 1936. a. aruande järele kantud juba tagavarakapitali arvele. Seega on selle summa esinemine 1937. a. aruandes praegusel kohal täiesti arusaamatu. 1937. a. aruande tabel I tulude osa pkt. A all oleks tulnud näidata 1936. a. tegevuskapitali ülejääk Kr. 6480.73. Sama summa oleks tulnud arvestada ka tabel I kulude osa pkt. 1, koos teiste ülekannetega tagavarakapitali arvele. Kassa tegevuses on olnud võrdlemisi suuri kõrvalekaldumisi eelarvest. Tuleks juhtida kassa juhatuse tähelepanu sellele, et tegevus sünniks eelarve piirides, ja tarviduse korral koostada ja peakoosolekule esitada lisaeelarved.

Peakoosoleku poolt 15. jaan. 1938. a. vastu võetud 1938. a. kassaliikmete abiandmise normide pkt. 3 mõte on ebaselge ja tuleks praegusel kujul kinnitamata jätta.

Aruandja paneb ette haigekassa juhatuse tähelepanu juhtida ülaltoodud puuduste kassa aruandes ja peakoosoleku poolt 15. jaan. 1938. a. vastu võetud 1938. a. kassaliikmete abiraha normide pkt. 3 praegusel kujul kinnitamata jätta. Muus osas protokollid ja aruanne teadmiseks võtta.

Kindlustusamet aruandja seletuse kuulunud ja asja arutanud

leia b

aruandja ettepaneku põhjendatud olevat.

Eeltoodu põhjal ja Kindlustusameti seaduse § 18 I jao p. 16 ja Kindlustusameti kodukorra juhatusel 7. jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusamet

otsustas:

Haigekassa juhatuse tähelepanu juhtida aruandja seletuse ette toodud puudustele kassa-aruandes ja 15. jaan. 1938. a. volinike koosolekul vastu võetud 1938. a. kassaliikmete abiandmise normide pkt. 3 praegusel kujul kinnitamata jätta. Muus osas protokollid ja kassa-aruanne teadmiseks võtta.

Kaebuse selle otsuse peale võib esitada Kindlustusnõukogule 1 kuu jooksul.

Sotsiaalkindlustus

Haigestumiste arv tekstiiltöölise keskel on iga aastaga kasvanud. 100 haigekassa liikme kohta tuli 1933. a. — 36, 1934. a. — 39, 1935. a. — 42 ja 1936. a. — 46 haigusjuhtumit. Keskmise haiguse kestvus on 19 päeva. Haigusjuhtude arv on veelgi suurem, kuna arstibita jäänud haigusjuhud on arvestamata. Rohkesti oli grippi, ka õnnestusjuhtumeid ja reumaatilisi haigusi. Seedimiselundite haiguste poolest on tekstiiltöölised esirinnas, mida tuleb kirjutada madalate palkade ja puudulike toitusolude arvele.

Haigekassa liikme õigused kestavad kuu aega pärast töölt vallandamist, see on pärast palgalepingu lõpetamist. Kui kassaliige selle aja kestes haigestus, siis on temal sammetele samad õigused kui teistelgi kassaliikmetel. Kõigi kassaliikmete haiguskindlustuse õigused on ühtlased, piiramatud ja jaotamatud. Nagu kindlustusametite otsustest nähtub, tekib sel alal veel rohkesti kassaliikmete poolt kaebusi, kuna sageli ei taheta tunnustada nende õigusi kuu jooksul pärast töölt vallandamist.

Sotsiaalkindlustus N. Venes. Riikliku sotsiaalkindlustuse eelarves on 1938. a. 5.900.000.000 rbl., 17 protsenti enam kui läinud aastal. Abirahadeks raseduse ja sünnituse korral antakse tänava 991.000.000 rbl., läinud aastal anti 785.000.000, abirahadeks ja pensionideks läheb üldse 3.465.600.000 rbl. Puhkekoode, sanatooriumide ja koorortide ülalpidamiseks on ette nähtud 1.034.200.000 rbl. Neisse tahetakse mahutada tänava 348.000 inimest enam kui läinud aastal. Laste-laagritesse tahetakse saata 398.000 last. Lastekaitseks kulutatakse üldse 654.400.000 rbl., kehakultuuriks 147.900.000 rbl. ja 30 milj. rbl. turismi ja alpinismi arendamiseks. Sotsiaalkindlustuse abil on tunduvalt vähendatud haigestumiste ja vigastuste arvu. Võrreldes 1936. aastaga vähenes 1937. a. töövõimetuspäevade arv 15 protsenti võrra traktorite valmistamise, elektro-masinatööstuses ja musta metallurgia alal 20—21 protsenti, tööjõu kaotuse protsenti vähenes 18—26% võrra.

Sotsiaalkindlustuse täiendamine jätkub, on suurendatud töölisele puhkuse, kehalise kasvatus- ja lastekaitse kulusid. Need ülesanded lasuvad sotsiaalkindlustuse korraldusel, mida teostatakse kutseühingute juhtimisel.

Teostatud on kõik kindlustusliigid.

Lasterohkete perekondade toetamiseks N. Venes on makstud 27. juunist 1936. a. kuni 1. maini 1938. a. 1.357.000.000 rbl. Kui 27. juunil 1936. a. N. Venes abort ära keelati, siis ühtlasi tehti ka korraldused rasedate ja sünnitajate ning lasterohkete perekondade ainelise toetuse suurendamiseks.

Töökaits

Põllutöölise seaduse järgi töölepinguid alla 18-aastaste laste ja hooeluste kohta võivad sõlmida vanemad või eeskostjad. Vene 1906.

a. seaduse järgi ei võinud vanemad alaealiste põllutöölise töölepinguid sõlmida ilma nende eneste nõusolekuta. Sellane nõudmine peaks ka uues seaduses olema, sest ei ole õiglane, kui töölepinguid noorte inimeste kohta sõlmitakse vastu nende eneste tahtmist.

Palgaraamat tööleisele tuleb anda tööle asumisel, välja arvatud juhud, kus tööline on võetud proovi peale, mis ei või kesta üle kuue päeva. Viimasel juhul tuleb palgaraamat anda hiljemalt kohe pärast prooviaja lõppu, see on seitsmendal tööpäeval.

Töölise prooviaeg võib kesta ainult kuni kuus tööpäeva. Siis on võimalik kas tööline vallandada või temaga uus tööleping sõlmida kas kindlaksmääratud töö täitmiseks, määratud ajaks või määramata ajaks: tööleisele antakse palgaraamat.

Õnnetusjuhtude arv SSSR'i käitistes langeb järjekindlalt. Seda peetakse käitiste juhatuste ja töölise ühiste jõupingutuste tulemuseks. Suurt tegevust avaldab siin vabriku kutseühingu komitee, kes kontrollib ka õnnetusjuhtude vältimise ja töökaitseteostamist. Kutseühinguil on omad töölised tööinspektoriidid, kes töötavad vabatahtlikult. Neil on õigus nõuda käitise juhatusele kaitsevahendite tarvitusele võtmist ja puuduste kõrvaldamist ning töökaitseseaduste rikkumise eest võivad nad algatada kohtulikku vastutusele võtmist. Töölise esindajad kontrollivad ka kuludefondi, mida kasutatakse õnnetuste vältimise tehniliseks otstarbeks. Õnnetuste vältimise tehnilistes küsimustes on spetsialistideks vabriku insenerid ja arstid.

Äride ühtlase lahtioleku aja seadusega määramise vastu kirjutab „Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“, arvates, et jatkuks sellest, kui seadusega määratakse ainult kindlaks, kui kaua kauplus võib olla avatud ja kui kaua võib vältida äriteenija tööaeg ööpäeva kestes. „Äride lahtiolekuaja seaduse“ eelnõu olevat koja poolt saadetud Majandusministeeriumile.

Äride ja kontorite töökorralduse seaduse rikkumiste üle olevat eraettevõtete ametnikkude kojale kaebusi tulnud massiliselt. Edaspidi esitatakse kaebused jaoskonna tööinspektorile, kes siis asja selgitab ja süüteo puhul kohtulikult vastutusele võtmist algatab. Seaduse eeskirjade mittetäitjad võetakse vastutusele kriminaalseadustiku § 350—351¹ järgi.

Teenijatele ei anta seaduses ettenähtud puhkust, ei peeta kinni seaduslikust tööajast ega makseta ületunnitöötasu.

Tervishoid

Ravimisviise toetamisega SSSR-is uurivad teaduslikud instituudid ja kliinikud, välja töötades toidunorme ja toitmiseviise mitmesuguste haiguste, nagu tüüfuse, sarlaki, tiisikuse, vigastuste, neeru-, naha-, soonte-, südame- jne. haiguste puhul. On tõendatud, et sageli ravimine arstirohtudega ja füsioteraapiaga annab vaid siis häid tulemusi, kui ühtlasi ravitakse

ka vastava toitmisega. Nii mõnede südamehaiguste juures annavad vastavad rohud tulemusi vaid siis, kui haige peab ka vastavat dieeti. Üldse südamehaiguste juures avaldab ravimine toitmisega jaatavat mõju.

SSSR-i teadlased koostavad tööliste toidunorme töö iseloomu ja tööala järgi, toimetades selleks uurimisi.

Praegu on koostamisel dieettoitmisega normid töölistele, kelle organismi mõjustavad töö juures tina, arseenik, kanged happed jne.

Töötatakse ka „kõök-aptetegi“ loomisel, see on — küsimuse kallal, kuidas asendada arstirohte teatud toiduainetega.

Soonte lubjastuse (arterioskleroosi) üle kõnelesid 4. juunil Moskvas sellele küsimusele pühendatud kongressil prof. Aničkov ja prof. Lang, et ei ole õige arvamine, nagu oleks soontelubjastuse organismi kulumise tulemus ja esineks vaid vanemate inimeste juures. Uurimused tõendavad, et soontelubjastus esineb juba varem ja vanas eas vaid iseäranis teraval kujul. On tõendatud, et rasket soontelubjastust tuleb suitsetajate juures neli korda enam ette kui mittesuitsetajate juures. Selle haiguse tekkimist ja arenemist mõjutavad väga tunduvalt ka hingelised vapustused. Prof. Aničkov on katsetanud ka loomadega, neis esile kutsudes selle haiguse tekkimise ja arenemise pilti.

Riiklik antropoloogia instituudis Moskvas on 135.000 mitmesugust eksponaati, nende hulgas 10.000 pealuud, 800 luukeret, suur inimese loodete kogu. Muuseumi arkeoloogilises osakonnas on 74.000 eset kiviajastust. 1938. a. esimese nelja kuu jooksul külastas muuseumi 20.000 inimest. Muuseumi juures on ka rasside ja rassiteooriate osakond, millega illustreeritakse praegusaegsete „rassiteooriate“ jutlustajate pankrotti. Eksponaatidega tõendatakse, et rasside erinevus hõlmab vaid väliseid mitteolulisi tunnuseid, millel ei ole inimese evolutsioonis tähtsust. Teaduslikud andmed, mis käsitlevad pealuu suurema laiuse ja suurema pikkuse vahet, eitavad täieliselt aaria tõu üleoleku teooriat. Sakslaste, austraallaste, eskimode, neegrite, venelaste j. t. pealuud tõendavad, et igas grupis on nii pikenenud kui ka lühikesi pealuud. Muuseumis näidatakse abessiinlase tüüpi kui lõuna-eurooplase ja neegri vahetüüpi. Pealuud, ülesvõtted ja mullaärid näitavad, et abessiinlased oma näo vormi, nina ja osalt ka juuste poolest sarnlevad itaallastele kui lõuna-euroopa rahvaste esindajatele.

Aja jooksul ka teatud territooriumil muutuvad rahva rassilised tunnused. Paljude eksponaatidega näidatakse, kuidas on muutunud alates X—XI sajandist kuni käesoleva ajani Moskva oblasti rahva kasv, pealuu vorm ja näoalude ehitus. Nagu antropoloogid Bogdanov, Dervis ja Trofimova teooriad näitavad, selle vene territooriumi rahva pea muutub pikast lühikeseks ja laiaks, kasv suureneb, näo ja pealuu reljeef muutub siledamaks.

Pealuude ja luukerede rikkalik kollektsioon tõendab ka pidevat muutumist Saksa, Baieri ja Skandinaavia rahvaste juures.

Muuseumis võrreldakse ka üksikuid rasse negroide, europeide ja mongoloide inimesarnaste ahvidega — šimpanseedega. Tervikus mitte ükski neist rassidest ei lähene ahvile enam kui teine. Muuseumis on küll ühe Berliini sakslase pealuu, mis oma otsaesise ehituse poolest läheneb enam šimpanseele kui neegri pealuule. Rassist Chamberlain on püstitanud „teooria“, et germaanlased muutuvad järjest rumalamaks ja nende pealuu maht ajajooksul pidevalt väheneb, mida põhjustavat segunemine mongoolidega. Selle teooria vastu kõneleb selgesti muuseumis väljapandud vanamongoolide ja vanagermaanlaste pealuude võrdlemine.

Lähemal ajal avatakse muuseumis uus suur alajaotus „kultuur ja rass“, mis tõendab, et kultuur ei ole sõltuv rassist. Ettevalmistamisel on ka alajaotus „rass ja keel“.

Tallinna linna apteek on töötanud juba 25 aastat. Läänud aastal oli apteegis retseptide arv 129.607 (1936. a. — 143.131), käsimüügist ostjaid 197.355 (1936. a. — 217.627) ja rahaline läbikäik Kr. 278.656.45 (eelmisel aastal Kr. 257.917.18). Apteegis töötab farmatseutilist personaali kokku 43, teisi 17.

Puhaskasu üldsumma oli 1936/37. a. Tallinna linna I apteegil Kr. 42.167.58 ja II apteegil Kr. 4295.12, mis teeb protsentides läbikäigust: I apteegis 15,3 ja II apteegis 13,6. „Eesti Rohuteadlane“ nr. 6 — 1938 toob Tallinna linna apteegi tegevuse kohta lähemaid ülevaateid, millega asjahuvilised võivad tutvuda.

Angiina raviks uue preparaadi — streptotsiit nr. 20 — on valmistanud N. Vene keemikud. Uus preparaat mõjub 6 korda kiiremini kui harilik streptotsiit, mida soovitasid mõni aasta tagasi N. Vene teadlased.

Vitamiinide tööstus SSSR-is. Rahhiidivastast vitamiini „D“, mida saadakse pärmist, kasutatakse N. Venes laialdaselt. Tänavu valmistatakse suurel arvul meditsiinilist tursaravast, mis on rikas vitamiinidest. Moskva vitamiinidevabrik valmistab 1938. a. 120.000.000 annust vitamiini „D“. Sama vabrik valmistab ka 18.000.000 annust pärmist, mis on valgustatud ultraviolettkiirtega, lindude toiduks. Vabrik hakkab valmistama ka vitamiini B-1, mis on kasutatav alkoholismi ravimisel, südame tegevuse nõrgenemise ja seedimishaiguste puhul. Ka on kavas vitamiin B-2 valmistamine, mida tahetakse kasutada laste nõrga kasvu vastu, samuti juuste kasvatamiseks.

Vitamiinidest jätkab oma kirjutust „Tervises“ nr. 6 — dr. A. Molle, lõpetades sõnadega: Vitamiinide näol oleme seega rikastunud uute väärtuslike ravimitega, mis juba praegu omavad suure tähtsuse.

Dr. A. Molle hoiatab liig ühekülgse toitlustamise eest, mis tähendab sageli ka ühekülgset organismi vitamiinidega varustamist.

Maohammustusest ja selle ravist kirjutab dr. A. Okas „Tervises“ nr. 6 — 1938. Dr. A. Okas annab oma kirjutuses ka juhatusi, kuidas

toimida rästiku hammustamise puhul: igal juhul tuleb kiiresti pöörduda abi saamiseks arsti poole. Seni aga tuleb takistada mürgi edasipääsu haavakeste ümbrusest ja mürgi sattumist suuremal hulgal vereringvoolu, mis esile kutsuks üldiste mürgistusnähtuste tekkimise. Selleks tuleb vigastatud jalg või käsi ülalpool hammustuskohta, s. o. südamepoolset haavakestele, kohe tugevasti kinni nõõrida. Nõõrimine peab olema nii tugev, et vereringe allpool sidet täiesti takistatud oleks. Sidumiseks võib kasutada nõõri, kummivoolikut, rätikut, rihma jne. Siinjuures tuleb aga silmas pidades, et kinninõõrimine ei kehtaks järjest üle 2 tunni, kuna vastasel korral võib vereringe takistuse tõttu järgneda kinniseotud kehaosa surm või kärbus. Sideme vabastamisega osutub paratamatuks mürgi edasipääs. Asub hammustuskoht mitte käel või jalal, vaid näol, rinnal või muul kehaosal, siis ei saa neis kohtades nõõrimist läbi viia.

Üldiselt on tarvitusel hammustushaavade imemine suuga, missegune toiming pole aga täiesti ohutu. Eeltingimuseks imemise juures on, et huuled ja suu oleksid täiesti terved ega leiduks seal vigastusi. Imemise järele peab suu veega hoolega ära loputama. Mürki võib katsuda haavadest ka välja pigistada. Imemisega ja pigistamisega on võimalik peenikestest sügavatest hammustushaavadest kõrvaldada üldiselt väike hulk mürki. Mida rohkem verd on võimalik haavadest välja saada, seda enam suudetakse kõrvaldada haavast mürki. Maohammustuse haavad verduvad aga tavaliselt vähe haavade kitsuse tõttu. Tugeva verejooksu saavutamiseks tehakse haavakeste juure sageli paar sügavat sisselõiget terava noaga. Samuti on tarvitatud mürgi kõrvaldamiseks haavakeste ja nende lähema ümbruse väljalõikamist. Kõik need toimingud, kui neid tarvis on teha, peavad kuuluma aga arstile, kuna vastasel korral võidakse kasu asemel tekitada vaid kahju. Mürgi hävitamiseks on kasutatud ka haavakeste põletamist tuliste oradega või hapetega, mis aga palju kasu ei too. Hammustuskohale asetatagu kompress kaaliumpermanganaadilahusega, mille toimel maomürk lõhub.

Suurt tähtsust maohammustuse ravis omistab rahvas rohkele alkoholi tarvitamisele, mis-suguse vaatega varemalt ka arstid üldiselt ühinesid. Viimasel ajal asutakse aga ikka enam vastupidisele seisukohale. Alkoholi kasutamist suurel hulgal peetakse maohammustuse korral koguni kahjulikuks. Lastele ei soovitata alkoholi üldse anda, küll võib seda aga vähesel määral anda täiskasvanutele südame-tegevuse ergutamiseks ja organismi vastupanujõu suurendamiseks mürgistusele. Alkohol ei oma lammutatavat toimet maomürgile, see on katsetega kindlaks tehtud.

Tähtsaimaks ning kiiret abi andvaks ravivahendiks maohammustuse puhul on maomürgi vastase seerumi süstimine. Seerumi süstimiseks pöördatagu kiiresti arsti poole; seerumi toime on seda parem, mida varem seda süstitakse. Ilma seerumiravita võib mürgistus kesta nädalaid ja enam. Vahel kurdetakse valude üle ka aastate pärast.

Brasiilias on seerumiravi tarvitusele võtmise tagajärjel sealsete märkmadude hammustuste puhul surevus langenud 26 protsendilt 4% -le.

Kes küsimuse vastu huvi tunneb, see mu-retsegu endale „Tervis“ nr. 6 — 1938, kust leiab ülaltsiteeritud kirjutuse täielikult.

Mitmesugust

Inimtööjõust ja tööjõudlusest käsitöös 1936. aastal toob „Konjunktuuri“ juulikuu numbris ülevaate R. Sõrmus. 12 kuu keskmiselt töötas käsitööstuses 1936. a. 22.510 isikut, arvatud kaasa palgalised ja õpilased. Üldiselt ei leia käsitöölised oma tööalal suures osas tait tööjõurakenduse võimalust. Käsitööstuses on mehed ülekaalus 61,8%-ga. Toodangu netoväärtus töötaja kohta käsitööstuses 1936. a. oli keskmiselt 554 kr.

Töötuid Belgias oli aprillis 1937. a. — 113.382 ja aprillis 1938. a. — 158.932. Kuna Belgia on tööstusmaa, siis näitavad need arvud tööstuse seisukorra halvenemist.

Prantsusmaal oli töötuid 1935. a. 415.000, 1936. a. 416.000, 1937. a. 330.000, praegu 371.000.

Uute tööstusettevõtete (veskite) asutamine teravilja ümbertöötamiseks igasuguse jahu, manna, tangu ja kruubi valmistamise aladel on majandusministri poolt keelatud kuni 1. juulini 1939.

Tööjõu- ja mehhaniseerimisprobleemist karjamajanduses kirjutab „Konjunktuuri“ juulikuu numbris mag. agr. Aug. M u u g a pikema ülevaate, vaadeldes sama küsimust ka reas välisriikides. Kokku võttes ta ütleb, et tööjõupuudus põllu- ja karjamajanduses ei esine ainult mõõduva nähtusena, vaid et on tegemist sel alal meilgi üldise, rahvusvaheliselt esineva nähtusega, mis käib kultuuri tõusuga paratamatult kaasas, ei saa seda lahendada ka ainult juhuslike ühekordsete abinõudega, vaid tuleb rakendada mitmesuguseid vahendeid ja otsida küsimusele lahendust mitmelt poolt. Mitmesuguste lahenduste hulgas on aga otstarbekas meilgi, nagu seda on teinud edukalt ja jätkavad praegugi energiliselt meist vanemad põllumajandusmaad, asendada inimtööjõudu põllu- ja karjamajanduses masinatega. Ta soovib, nagu taimesaaduste tootmisel, mehhaniseerida ka karjamajandust, kus võiksid tulla mehhaniseerimisele lõpsitööd, karjajootmine, mitmesugused välis- ja sisetransporditööd, tuleb tarvitada paremaid tööviise ja -võtteid, otstarbekohast tööjärjestust ja -korrastust ning mõistlikumat talitamist töötoiminguis. Mehhaniseerimise ja ratsionaliseerimise kiirustamisabinõudena ja eeldustena peaksid tulema käsitlemisele: 1) tööuurimisele asumine ulatuses ja viisil, nagu see on meie oludele kohane, 2) maaehituste parandamisaktiivse korraldamine eesotsas karjalautade kordseadmisega, 3) põllumajanduse elektrifitseerimine ja

4) ratsionaliseerimiseks ja mehhaniseerimiseks vajalike oskuste levitamine, põllupidajate virgutamine mitmesuguste võistluste korraldamise kaudu ja nende organiseerimine ühistegevuse abil mehhaniseerimist soodustavasse ühinguisse.

Käsitöölise seisukorda Lätis tahetakse parandada ühistegevusega, selleks on loodud käsitöölisile töö hankimise ja sisseostude teostamise ühisus, kellel muuseas on ülesandeks asutada töökodasid, ladusid ja müügikohti, võtta vastu töid ja tellimisi eraisikuilt ja riigiasutustelt, toimetada oste ja müüke. Ka toormaterjali, tööriistade ja masinate muretsemine käsitöölisile soodsate hindadega sünniks ühisuse kaudu. Ühisus peab ka kaasa aitama valitsusasutustele ja käsitöökoolajale nende tegevuses, mis on suunatud käsitöötoodete turustamise edendamiseks ja käsitöölise olukorra parandamiseks.

Õhu ja gaasi lähematest ülesannetest, mis vabatahtlikel kodanikel õhukaitse ühinguks on, kirjutab major R. V a h a r o „Õhu- ja gaasikaitse“ nr. 2 muuseas, et linnades, kus elutseb 3000 ja rohkem elanikku, samuti vähe-

mais linnades, alevikes ja suurtööstusrajoonides, mis asuvad otsejoonelt raudteest kuni 5 km kaugusel, on kodanliku õhukaitse asutamine kohustuslik, s. t. et kõik neis asulais elutsevad kodanikud peavad saama minimaalse sellekohase ettevalmistuse, samuti tuleb nende asulate hoonestik korraldada õhukaitsenõuete kohaselt. Massiliste kahjutulede vastu võitlemise määruks ettevalmistamiseks on kasulik korraldada linnades, alevikes ja suurtööstusrajoonis põõningute ja laepealsete puhastamise päevi, edasi on ülesandeks maja keldrikordadel koduste abinõudega gaasikindlate ruumide sisseadmine ja lagede kindlustamine palkide ja postide abil õhurünnakute vastu; samuti üldise aktsiooni teostamine akendele valgusekiiri mitteläbilaskvate eesriiete või katete soetamisel välisvalgustustulede kustutamise ja valgustatud akende üheaegse katmise distsipliini kasvatamine. VKÕ ühingu ülesannete hulgas märgitakse ka gaasikaitsmete levitamist ja kodanike väljaõpetamist gaasikaitsmeid käsitama ja neid hooldama.

Rahva-gaasitorbikuid ei ole praegu vabamüügil. Loodetakse, et lähemal ajal valmib uus rahva-gaasitorbikute tüüp, mis on ka hinnalt kodanikele kättesaadav.

Iga haigekassa liige lugegu „Tööd ja Tervist“.

Kõik haigekassade tegelased levitagu „Tööd ja Tervist“.

„TÖÖ JA TERVIST“

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

E. HAIGEKASSADE LIIDU JA SOTSIAALSE ARENGU EESTI ÜHINGU HÄÄLEKANDJA

Tegev toimetaja L. JOHANSON. Vastutav toimetaja K. LUKK.

Ilmub kord kuus.

Tellimise hind postiga:	Kuulutuste hind:
Aastas . . . . . 150 senti	1 lhk. . . . . Kr. 50.—
6 kuu peale . . . . . 75 „	1/2 „ . . . . . „ 25.—
3 kuu peale . . . . . 40 „	1/4 „ . . . . . „ 12.50
Välismaale aastas . . 200 „	1/8 „ . . . . . „ 7.25
Üksiknumber. . . . . 15 „	Teksti ees 50% kallim.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ilma saatemaksuta.

Toimetuse ja talituse: Tallinn, Toompuiestee 17-a, krt. 13. Telefon 448-35.

SISU: 1) Haigekassade päevaküsimisi — K. Lukk. 2) Tööaja lühendamisest — H. Butler. 3) Uni rooli taga — A. K. 4) Sotsiaalse arengu ülevaade töökonverentsil — L. Johanson. 5) 40-tunniline tööüldal. 6) P.-Ameerika Ühendriikide majandus- ja sotsiaalpoliitikast. 7) Elu jutustab töösiasjadest — J. Reimaste. 8) 25 aastat kestnud pideva ja tõhusa töö puhul — A. Linnamägi. 9) Per Bergmann surnud. 10) Kindlustusnõukogu otsuseid. 11) Kindlustusameti otsuseid. 12) Sotsiaalkindlustus. 13) Töökaitses. 14) Tervishoid. 15) Mitmesugust.

Vastutav toimetaja Karl Lukk. Tegev toimetaja L. Johanson. Väljaandja Eesti Haigekassade Liit.

Ilmumise aeg 18. juulil 1938. a.